FUMO
Omgevingsdienst Fryslân

Hendrik Kuperus

Digitaal ondertekend door Hendrik Kuperus
Datum: 2026.06.25 16:30:29 +02'00'

Jaarstukken 2025

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

1 Inleiding

Met de jaarstukken over het jaar 2025 sluiten wij onze planning- en controlcyclus van dit jaar af. De jaarstukken geven u inzicht in de inhoudelijke en financiële ontwikkelingen binnen de FUMO.

Leeswijzer

We laten in deze jaarstukken zien wat de voortgang van de FUMO was en welke doelen en prestaties uit de programmabegroting 2025 we realiseerden. Daarnaast zijn het jaarverslag en de jaarrekening in de jaarstukken opgenomen. We presenteren de lasten en de baten als positieve bedragen in hele euro's, tenzij dit in de betreffende tabel anders is aangegeven. De jaarstukken zijn opgesteld volgens de eisen die het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) hieraan stelt.

Hoofdstuk 2 is een bestuurlijke samenvatting van de belangrijkste ontwikkelingen en resultaten uit deze jaarstukken. Hoofdstuk 3 gaat in op de interne en externe ontwikkelingen. In hoofdstuk 4 lichten we de programma's toe, eerst de programma's van het primaire proces toe, Vergunningverlening en Specialistisch Advies (VSA) en Toezicht en Handhaving (TH). Daarna komt het programma bedrijfsvoering en de volgens het BBV en voor de FUMO relevante paragrafen Bedrijfsvoering (4.2.1), Weerstandsvermogen en risicobeheersing (4.2.2), Financiering (4.2.3) en de Openbaarheidsparagraaf (4.2.4) aan de orde.

Hoofdstuk 5 bevat de jaarrekening waaronder de waarderingsgrondslagen, de balans, de winst- en verliesrekening en de toelichtingen hierop.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

2

Bestuurlijke samenvatting

2025 gaat de boeken in als een onrustig jaar voor de FUMO. Het was een jaar waarin de FUMO en haar deelnemers geen overeenstemming konden bereiken over welke investeringen nodig en/of onontkoombaar waren voor de doorontwikkeling van de FUMO. Dit leidde tot een amendement op de ontwerpbegroting, waarbij investeringen on hold zijn gezet, in afwachting van een onderzoek naar wat er nodig is om de FUMO robuust te maken. In nauwe samenspraak met de deelnemers is dit onderzoek in 2025 opgestart en begin 2026 afgerond.

In november 2025 is Jan Willem Strebus aangesteld als interim secretaris/directeur van de FUMO. De bevindingen die hij in zijn eerste maanden heeft gedaan zijn meegenomen in het genoemde onderzoek en in de nadere uitwerking hiervan richting de begroting van 2027.

In financieel opzicht was 2025 geen goed jaar. De FUMO heeft te maken met een hoog ziekteverzuim en met hogere kosten dan begroot om de organisatie staande te kunnen houden. Dit heeft geleid tot een tekort van € 468.000. De FUMO signaleerde al vroeg in 2025 dat er een tekort zou ontstaan en heeft het bestuur hier in 2025 periodiek over geïnformeerd. Ook zijn maatregelen genomen, zoals uitstel van opleidingen en het verminderen van het werkoverleg, om het tekort zoveel mogelijk te beperken. Het financiële effect van deze maatregelen is € 250.000. Bij de resultaatsbestemming wordt een voorstel aan het algemeen bestuur gedaan hoe met dit tekort om te gaan.

2.1 Ontwikkelingen

2.1.1 Versterking VTH-stelsel

In 2021 concludeerde de commissie Van Aartsen dat het VTH-stelsel versterking behoeft, waarna binnen het interbestuurlijk programma IBP VTH robuustheidscriteria zijn vastgesteld waaraan omgevingsdiensten per 1 april 2026 moeten voldoen. De FUMO heeft zich hieraan getoetst en werkt sinds

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

2024 via een verbeterplan en plan van aanpak aan resterende aandachtspunten, waaronder kwaliteitscriteria 3.0, opleidingsbudget, overdracht van basistaken en BI-capaciteit.

In 2025 heeft het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat een subsidie opengesteld ter ondersteuning van het proces ‘robuust worden’ van omgevingsdiensten. Aan de FUMO is een bedrag van € 245.000 toegekend.

2.1.2 ZZS

In 2025 is een Meerjarenagenda (MJA) ZZS opgesteld. Deze MJA biedt betrokken partijen inzicht en houvast bij het realiseren van de gemeenschappelijke ambitie: het minimaliseren van emissies en het terugdringen van de aanwezigheid van zeer schadelijke stoffen in lucht, water en bodem. De MJA bevat acht Actielijnen als ondersteunende structuur voor het verkennen en onderzoeken van wat nodig is om de gezamenlijke ZZS-doelstellingen te behalen. Hierbij ligt in 2026 de focus voornamelijk op het risico- en branchegericht inventariseren en (verkennend) onderzoeken van aanwezigheid, gebruik en uitstoot van ZZS.

2.2 Productie

Over 2025 is 93,5% van de begrote taken (exclusief extra opdrachten en projecten) uitgevoerd. Er waren 191.000 uren begroot en er zijn 177.000 gerealiseerd. In de nacalculatie betalen we een bedrag van € 403.000 terug aan de deelnemers voor deze niet gerealiseerde uren.

De inzet op extra opdrachten ligt op 94,3% van de begroting. Hierbij is het belangrijk om aan te geven dat dit niet ten koste gaat van de urenbesteding aan reguliere basis- en plustaken, aangezien het veelal om andersoortige specialismes gaat die voor deze opdrachten ingezet worden. Daarnaast zijn 2.274 uren besteed aan projecten. In hoofdstuk 4 is een specificatie van de totale urenbesteding opgenomen.

In het jaarverslag VTH-basistaken geven we een inhoudelijke toelichting op de prestaties van de FUMO, zowel voor de uren als de aantallen.

2.3 Personeelsinzet

	REALISATIE 2022	REALISATIE 2023	REALISATIE 2024	REALISATIE 2025	BEGROTING 2025
Formatieve bezetting (gemiddeld) (fte)	118,4	134,3	156,9	151,5	140,3
Aantal productieve uren per fte	1.376	1.361	1.312	1.282	1.360
Ziekteverzuim*	6,6%	4,3%	7,3%	8,1%	5,0%
Flexibele schil	21,4%	20,5%	15,8%	11,5%	15,0%

*Dit betreft het ziekteverzuim van medewerkers in loondienst van de FUMO.

Onze bezetting in het primaire proces lag in 2025 gemiddeld 11 fte hoger dan begroot.

De belangrijkste oorzaak hiervoor is het lager aantal productieve uren per fte dan begroot. Hierdoor is meer bezetting nodig om de begrote uren te realiseren. Dit is met name het geval in het programma VSPA (vergunningverlening en specialistisch advies). In de toelichting op het programma wordt hier nader op ingegaan. Ook heeft de provincie Fryslân na het opstellen van de begroting nog aanvullende uren opgenomen heeft in het uitvoeringsprogramma. Om deze uren te realiseren was extra bezetting nodig.

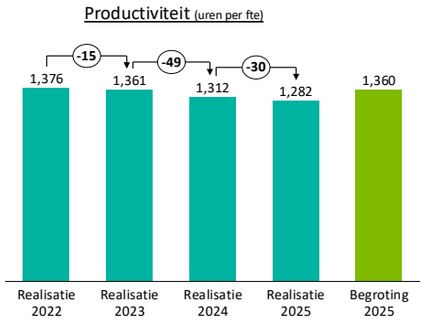

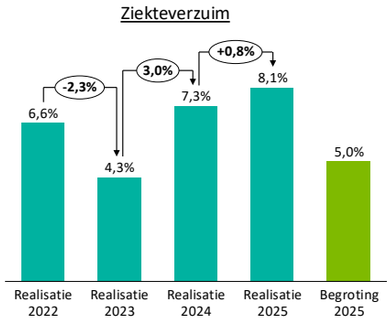

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

De productiviteit over 2025 is uitgekomen op 1.282. Dit is lager dan de norm van 1.360 en ook lager dan over 2024 (1.312). Dit wordt vooral veroorzaakt door een hoger ziekteverzuim, hogere verlofopname en meer scholingsuren. Het personeelsbestand van de FUMO is de afgelopen jaren flink verjongd. Deze jonge medewerkers, die onder andere in het kader van de Omgevingswet zijn aangetrokken, hebben relatief veel scholing nodig, onder meer om te voldoen aan de kwaliteitscriteria. Hier wordt door de FUMO volop in geïnvesteerd.

Het ziekteverzuim vertoont een stijgende trend en bedraagt 8,1% op basis van het 12-maands voortschrijdend gemiddelde. Gezien het feit dat het verzuim vooral (meer dan 6%) langdurig en zeer langdurig, zijn de bijsturingsmogelijkheden beperkt. De FUMO heeft een voorstel opgesteld voor de aanscherping van de aanpak van het ziekteverzuim. Daarbij is extra aandacht voor preventie.

De flexibele schil vertoont een dalende trend en is cumulatief 11,5%. Hiermee wordt voldaan aan de begrotingsnorm van maximaal 15%.

2.4 Financieel resultaat

Over 2025 is een negatief resultaat gerealiseerd van € 467.822,45. In dit resultaat is ook de aanvulling van de reserve als gevolg van het tekort over 2024 opgenomen (€ 361.793,87). Zonder deze bijdrage was het tekort over 2025 € 829.616,21.

Dit resultaat komt als volgt tot stand (afgerond op € 1.000).

OMSCHRIJVING	BEDRAG	VOOR/NADEEL
Effect nacalculatie begrote taken	-€ 403.000	Nadeel
Hogere personeelskosten primair proces	-€ 223.000	Nadeel
Hogere personeelskosten overhead	-€ 155.000	Nadeel
Hogere ontwikkelkosten	-€ 142.000	Nadeel
Hogere huisvestingskosten	-€ 140.000	Nadeel
Overige effecten	-€ 115.000	Nadeel
Hogere ICT-kosten	-€ 92.000	Nadeel
Lagere overige bedrijfskosten incl kapitaallasten	€ 73.000	Voordeel
Lagere opleidingskosten	€ 88.000	Voordeel
Onttrekking aan reserves	€ 129.000	Voordeel
Lagere besteding outplacementbudget	€ 150.000	Voordeel
Subtotaal 2025	**-€ 830.000**	**Nadeel**
Bijdrage rekeningresultaat 2024	€ 362.000	Voordeel
Rekeningresultaat 2025	**-€ 468.000**	**Nadeel**

De belangrijkste oorzaken voor het tekort zijn hogere personeelskosten, een lagere productiviteit (door het hoge ziekteverzuim) en hogere ontwikkel- en huisvestingskosten. In de tussentijdse rapportages van 2025 is het algemeen bestuur op verschillende momenten al geïnformeerd over het verwachte tekort.

Het uiteindelijke tekort is lager uitgevallen dan in de bestuurlijke halfjaar rapportage is opgenomen. Dit komt enerzijds door de genomen maatregelen, zoals uitstel van opleidingen en het verminderen van het werkoverleg. Het financiële effect van deze maatregelen is € 250.000. Daarnaast waren er meevallers in de opbrengsten als gevolg van hogere subsidie-inkomsten en een hogere onttrekking aan de algemene reserve voor kosten die betrekking hebben op de i-visie.

In hoofdstuk 7 wordt het resultaat uitgebreid toegelicht.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

3

Ontwikkelingen

3.1 Versterking VTH-stelsel

In 2021 concludeerde de commissie Van Aartsen dat het VTH-stelsel versterking behoeft, waarna binnen het interbestuurlijk programma IBP VTH robuustheidscriteria zijn vastgesteld waaraan omgevingsdiensten per 1 april 2026 moeten voldoen. De FUMO heeft zich hieraan getoetst en werkt sinds 2024 via een verbeterplan en plan van aanpak aan resterende aandachtspunten, waaronder kwaliteitscriteria 3.0, opleidingsbudget, overdracht van basistaken en BI-capaciteit.

In 2025 heeft het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat een subsidie opengesteld ter ondersteuning van het proces ‘robuust worden’ van omgevingsdiensten, met een maximum van € 245.000 per dienst. De aanvraag van de FUMO is gehonoreerd; een bedrag van € 245.000 is toegekend en wordt ingezet voor de uitvoering en borging van de robuustheidsmaatregelen.

3.2 ZZS

In 2025 is een Meerjarenagenda (MJA) ZZS opgesteld. Deze MJA biedt betrokken partijen inzicht en houvast bij het realiseren van de gemeenschappelijke ambitie: het minimaliseren van emissies en het terugdringen van de aanwezigheid van zeer schadelijke stoffen in lucht, water en bodem. De MJA bevat acht Actielijnen als ondersteunende structuur voor het verkennen en onderzoeken van wat nodig is om de gezamenlijke ZZS-doelstellingen te behalen. Hierbij ligt in 2026 de focus voornamelijk op het risico- en branchegericht inventariseren en (verkennend) onderzoeken van aanwezigheid, gebruik en uitstoot van ZZS. Zodat vervolgens aan de hand van data- en informatieanalyse ingezet wordt op (meer) bewustwording en (betere) naleving van en handhaving op het voorzorgsbeginsel, de zorgplicht en de minimalisatieverplichting.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

3.3 Omgevingswet

Wanneer doe je als omgevingsdienst je werk goed onder de Omgevingswet? Verricht de FUMO goed werk bij elk individueel afgehandeld verzoek (een koekjesfabriek)? Doet dat recht aan het initiatief en de initiatiefnemer?

De initiatiefnemer mag zelf kiezen wanneer hij wat wil indienen. Mag je van de initiatiefnemer verwachten dat hij weet waar hij aan moet voldoen en ben je als omgevingsdienst in staat om te overzien wat er precies gedaan moet worden en of dat ook wordt gedaan? Doordat de Omgevingswet alles in activiteiten heeft geknipt en de onlosmakelijkheid is losgelaten, is het lastig te zien of alle benodigde verzoeken zijn ingediend omdat een deel van de verzoeken ook bij een gemeente of een waterschap zijn ingediend. Juridisch gezien zit het wel in de wet maar dat is vanuit de initiatiefnemer niet goed (bij elkaar) georganiseerd. Hoe houd je als overheid zicht op het geheel (dat deels is ingediend, deels ooit nog ingediend moet worden en verzoeken die bij verschillende organisaties liggen)?

Door het ontbreken van de koppeling (de verdwenen onlosmakelijkheid) met ruimtelijke ordening en bouw wordt er binnen de gemeentehuizen ook minder met de afdeling milieu of met de FUMO besproken en komen er minder aanvragen, meldingen en informatieplichten binnen. Dit is geen goede ontwikkeling want initiatiefnemers worden er niet op gewezen dat er ook voor milieu toestemmingen en vergunningen nodig zijn; dat hoeft ook niet onder de Omgevingswet maar de initiatiefnemer denkt dat hij alles heeft gedaan wat nodig is. Met in gedachte de doelstelling van de Omgevingswet te opereren als één overheid om het voor de initiatiefnemers eenvoudiger te maken, is er regionaal en binnen de eigen organisaties nog werk aan de winkel.

Dit is een voorbeeld waarin tot uiting komt dat de transitie van de Omgevingswet nog volop gaande is en dit zal de komende jaren ook zo blijven.

Het begint met de filosofie vanuit de wetgever; de rol van VTH richting initiatiefnemers en hoe verhoudt zich dat tot tegenstrijdige zaken in het omgevingsloket en in de Omgevingswet?

Het ministerie van I&W (verantwoordelijk voor de inhoud van de wet) zou zich de koekjesfabriek moeten aantrekken want dat zegt wat over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Dit is een reden waarom de FUMO graag in gesprek gaat met het ministerie van I&W maar ook met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (als stelsel verantwoordelijke). Het gesprek over de FUMO brief m.b.t. het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en de Omgevingswet wordt dit voorjaar gevoerd samen met nog een aantal omgevingsdiensten en met Omgevingsdienst NL. Het ministerie van BZK komt in ieder geval.

3.4 Herijking missie en visie

Het algemeen bestuur heeft de missie en visie FUMO 2024–2028 vastgesteld, na intensieve bespreking en aanvaarding van een amendement. Daarbij werd expliciet afgesproken dat er een fundamentele discussie gevoerd moet worden over de toekomstige positionering en robuustheid van de FUMO. Het dagelijks bestuur heeft hiervoor opdracht gekregen een extern bureau onderzoek te laten doen en met een voorstel richting het algemeen bestuur te komen. Hiermee werd een belangrijke stap gezet in de verdere doorontwikkeling van de organisatie.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

3.5 Ondermijning

In april 2024 heeft het algemeen bestuur het plan van aanpak Ondermijning vastgesteld. Ter uitvoering van dit plan zijn in 2025 bewustwordingssessies voor medewerkers georganiseerd en volgden toezichthouders samen met de politie een verdiepingscursus. Ook is een intern meldpunt ingericht.

Het algemeen bestuur vroeg het VTH MO een advies uit te brengen aan het dagelijks bestuur over een gezamenlijke aanpak van ondermijning door de deelnemers. Een werkgroep, bestaande uit medewerkers van gemeenten en provincie met ondersteuning van het RIEC, heeft aan de beantwoording van deze vraag gewerkt.

3.6 Onderzoek robuustheid

In 2025 werd, naar aanleiding van het aangenomen amendement, gestart met het opstellen van een gezamenlijke visie en plan voor een robuuste FUMO.

Het dagelijks bestuur gaf opdracht aan een extern bureau en organiseerde een klankbordgroep ter begeleiding van het traject. De uitkomsten werden besproken tijdens een bestuurdersconferentie begin 2026.

Daarmee werd invulling gegeven aan de opdracht om te komen tot een gedragen en uitgewerkt toekomstperspectief.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

4

Jaarverslag

4.1 Programmaverantwoording

4.1.1 Programma Vergunningverlening en Specialistisch Advies

Wat hebben we gedaan en wat hebben we bereikt

Ondanks het vertrek van 2 teamleiders vergunningverlening en het afdelingshoofd VSA is de reguliere dienstverlening in 2025 goed verlopen en is onze ervaring met de Omgevingswet verder toegenomen. De aandacht voor extra projecten of pilots heeft hierdoor wel minder focus gehad dan vooraf was voorzien.

Naast het afhandelen van meldingen en beschikkingen onder de Omgevingswet, hebben we ook in 2025 nog steeds gewerkt aan het afhandelen van zaken onder de “oude” Wabo. Uiteraard wordt dit steeds minder en hebben we in het tweede jaar onder de Omgevingswet alweer meer ervaring opgedaan met deze nieuwe wet. De Omgevingswet vraagt veel van de medewerkers, van onze deelnemers en ook van ons als adviseurs, juristen en vergunningverleners. Steeds ontdekken we nieuwe kanten van de wet. Dat vraagt nog meer om samen op te trekken en elkaar te helpen en dat maakt het werk boeiender en leuker. De komende jaren is in elkaar blijven investeren en elkaar opzoeken en helpen nodig om de uitdagingen van de Omgevingswet om te zetten in goede dienstverlening en heldere omgevingsplannen, die bijdragen aan een goed toezicht op het milieu in Fryslân. De afdeling VSA blijft zich hierin ook verder ontwikkelen.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Actualiseren vergunningen

We zijn dit jaar gestart met het projectmatig actualiseren van vergunningen. Het actualiseren is deels naast de reguliere vergunningverlening opgepakt en zou een vast onderdeel worden van de werkzaamheden van de vergunningverleners. Gedurende het jaar is gebleken dat actualiseren hierdoor in het gedrang is gekomen en dat we hierdoor de onszelf opgelegde aantallen actualisaties niet volledig hebben behaald.

Eind 2025 zijn nieuwe interne afspraken gemaakt om het actualisatieproces los te trekken van de reguliere behandeling van meldingen en beschikkingen en deze te beleggen bij een beperkt aantal vergunningverleners, die zich hierop gaan focussen. Begin 2026 gaat de FUMO extra dashboards inrichten binnen de afdeling VSA om de sturing op alle processen verder te verbeteren inclusief de sturing op het actualiseren en het beperken van de doorlooptijden.

Toepassing Artificiële Intelligentie (AI) bij meldingen

In het eerste halfjaar van 2025 is door middel van een ‘proof of concept’ samengewerkt met de leverancier van ons zaaksysteem om AI in te zetten. Hierbij worden meldingen meer geautomatiseerd afgehandeld om zo een efficiencyslag te realiseren. Hiermee houden de medewerkers meer tijd over voor andere werkzaamheden. Op landelijk niveau zijn er meerdere Omgevingsdiensten die de toepassing van AI aan het uitproberen zijn. Dit is gesignaleerd door Omgevingsdienst NL. Zij gaan in 2026 een gedetailleerde inventarisatie doen om na te gaan welke initiatieven er nu zijn bij de diverse Omgevingsdiensten en hoe we onze krachten kunnen bundelen voor de toepassing van AI.

De FUMO is gevraagd input te geven om business rules op te stellen (in feite de indieningsvereisten van meldingen wanneer iets wel of niet geaccepteerd kan worden). Aangezien de FUMO heeft besloten niet meer te investeren in het huidige zaaksysteem (i.v.m. onderzoek en implementatie van een nieuw zaaksysteem in 2026 e.v.) zijn verdere acties ‘on hold’ gezet.

Innovatie van het proces vergunningverlening

Tijdens de informatiebijeenkomst missie en visie voor bestuurders d.d. 14 juni 2024 is vanuit Vereniging Circulair Friesland (VCF) het belang van bedrijven aangegeven ten aanzien van het versnellen van het vergunningenproces. Het verkorten van de doorlooptijd voor vergunningaanvragen levert een belangrijke bijdrage aan het versnellen een aanjagen van de circulaire economie in Fryslân. In 2025 is hiervoor een pilot ingericht die liep tot november 2025. De resultaten worden begin april 2026 gepresenteerd tijdens een bijeenkomst van VCF.

Vooruitlopend op de volledige toelichting, zijn dit alvast de eerste conclusies: Vooroverleg en frequente communicatie tussen alle betrokkenen (bevoegd gezag, Fumo, aanvrager en zijn adviseur) bij de vergunningaanvraag leidt tot beter begrip voor elkaar, wederzijds vertrouwen en een snellere en gemakkelijkere communicatie en daarmee tot een kwalitatief betere vergunningaanvraag. Goede en tijdige communicatie is hierbij van zeer groot belang.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Personeelsinzet

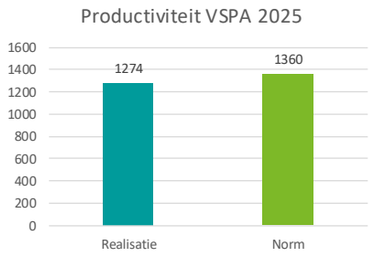

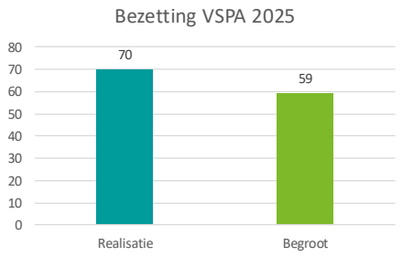

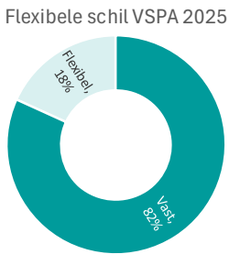

De gemiddelde bezetting was hoger (11 fte) dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door een aantal factoren:

- **Extra inbreng van taken door de provincie Fryslân**
  In het uitvoeringsprogramma 2025 van de provincie Fryslân zijn de uren naar boven bijgesteld. Dit komt omdat op enkele taakvelden meer inzet nodig bleek dan was begroot. Daarnaast bleek dat de als gevolg van de invoering van de Omgevingswet ingeschatte effecten van overdracht van taken naar gemeenten niet altijd correct was. Zo blijkt door overgangsrecht bij bodemtaken nog veel zaken bij de provincie te blijven. De extra ingebrachte taken hebben vooral betrekking op de afdeling VSPA.

- **Een hoog ziekteverzuim**
  Met name binnen het team Leefomgeving was er dit jaar sprake van een hoog ziekteverzuim van meer dan 10%. Dit kwam door langdurig en niet werkgerelateerd verzuim. Extra inhuur was nodig om de taken uit te voeren. Het verzuim van VSPA is in totaal uitgekomen op 6,3%. Dit is 1,3% hoger dan de norm van 5%.

- **Scholing**
  In 2025 is door de medewerkers van VSA bijna het dubbele aan scholingsuren (100 uur per fte) besteed dan de norm (60 uur per fte). Er is extra inhuur ingezet om de werkzaamheden uit te voeren.

Ziekteverzuim en scholing zijn de belangrijkste oorzaken voor de lage productiviteit van afdeling VSPA. De productiviteit bedroeg 1.274. Dit is bijna 100 uur lager dan de norm en dit is ook lager ten opzichte van 2024 (toen 1.292).

Door de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt is het lastig om ervaren en gekwalificeerd personeel te werven. Hierdoor zijn medewerkers in dienst gekomen die minder ervaren en minder gekwalificeerd zijn. In 2024 zijn er eenmalig meer inwerkuren beschikbaar gesteld om dit gedeeltelijk op te vangen. In 2025 zijn die extra uren niet meer beschikbaar en merken we dat het ook nu meer tijd kost om deze medewerkers verder op te leiden en te begeleiden.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Wat heeft het gekost

PROGRAMMA VERGUNNINGVERLENING EN SPECIALISTISCH ADVIES	BEGROTING 2025	REKENING 2025
Lasten		
Personeelslasten	5.982.175	6.643.597
Overige kosten	-	-
	5.982.175	6.643.597
Baten		
Taken Projecten	436.958	328.897
Brikstaken	78.028	-
Overige baten		-
Toegerekende deelnemersbijdragen	5.467.189	5.416.536
	5.982.175	5.745.433
Resultaat programma VSPA	-0	-898.164
- Onttrekkingen aan reserves	-	-
- Toevoegingen aan reserves		-
	-	-
Resultaat programma T&V na vermogensmutaties	**-0**	**-898.164**

Tabel 1. Financieel resultaat VSA 2025

Zie hoofdstuk 7 voor een toelichting op het resultaat.

4.1.2 Programma Toezicht en Handhaving

Wat hebben we gedaan en wat hebben we bereikt

Innovatie in toezicht

In 2025 hebben we mooie stappen gezet op innovatiegebied. We hebben in samenwerking met de Omgevingsdienst Twente een concept-Innovatie & ontwikkelagenda gemaakt als onderdeel van de IBP-VTH pijlers. In 2025 hebben we concreet naar een aantal innovatiemogelijkheden gekeken. Hierbij zijn er twee innovaties waar we mee aan de slag zijn gegaan. Als eerste zijn we begonnen met een pilot met het risicomodel wat I-GO heeft ontwikkeld voor inmiddels al de helft van de Omgevingsdiensten. Dit is gelabeld als ‘Best Practice’ door Omgevingsdienst NL. Het risicomodel maakt gebruik van landelijk beschikbare gegevens zoals de energiegegevens, RVO dieraantallen, SCIOS, LMA, Inspectieview en KIWA gegevens. Deze combineren we met gegevens uit het zaaksysteem. Door deze gegevens te combineren ontstaat een controleprogramma wat gebaseerd is op actuele gegevens. Met dit risicomodel gaan we daar controleren waar het meest nodig is.

Naast het risicomodel zijn we bezig met GEO kaartsystemen die bijvoorbeeld de bodemtoezichthouders in het veld kunnen gebruiken. Ons doel hiermee is dat een bodemtoezichthouder in het veld meteen toegang heeft tot belangrijke gegevens die nodig zijn voor het werk. Denk aan meldingen uit de DSO.

Innovatie en ontwikkeling lopen door in 2026. Het is een vast onderdeel van het werk van FUMO en moet altijd doorgaan. Zo voorkomen we dat we achterlopen of kansen missen om ons werk beter en efficiënter te maken. Ook in de toekomst is hiervoor voldoende capaciteit nodig. Naast onze eigen innovaties overleggen we regelmatig met de omgevingsdiensten Groningen, Drenthe, Twente en IJsselland. Het doel is om samen op te trekken bij innovaties en ontwikkelingen. Naast de twee concrete innovaties werken we aan nog tientallen andere ideeën die we aan het verkennen zijn. In 2025 heeft een ateliergroep studenten van NHL

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Stenden voor FUMO onderzocht welke extra innovatiemogelijkheden er zijn. Dit heeft geleid tot een lijst met 11 innovaties die we nu verder onderzoeken.

Inventarisatie ZZS

In 2025 hebben de toezichthouders industrie en afval tijdens hen controles de zeer zorgwekkende stoffen geïnventariseerd. Bij deze controles hebben we de veiligheidsinformatiebladen opgevraagd en deze hebben we toegevoegd aan onze zzs tool die deze bladen kan lezen. Hieruit blijkt dat 8% van de gecontroleerde bedrijven met PFAS werkt. Met het in inzichtelijk maken van het zzs gebruik bij bedrijven willen we het gebruik van zzs reduceren. Dit begint met inzicht.

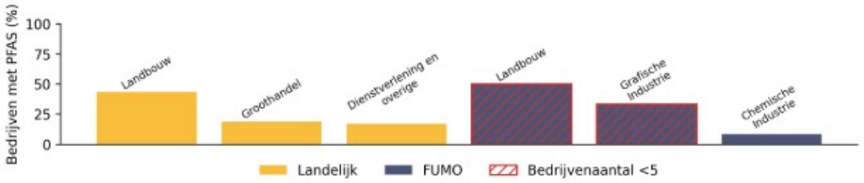

Registreren milieubelastende activiteiten

De toezichthouders industrie, afval en agrarisch registreren na elke reguliere milieucontrole de milieubelastende activiteiten van dat bedrijf in ons zaaksysteem. Elk jaar krijgen we hierdoor de MBA's steeds beter en nauwkeuriger in beeld.

Personeelsinzet

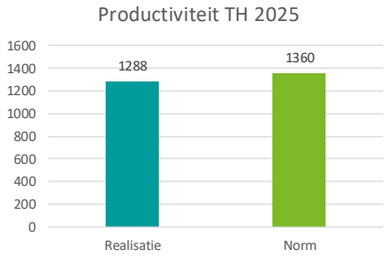

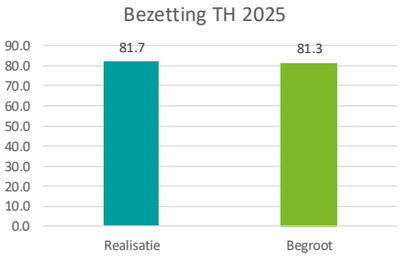

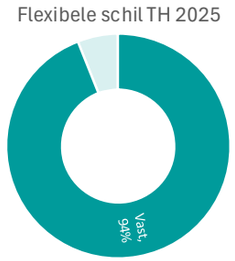

De productiviteit betrof 1.288 uur per fte. Dit is lager dan de norm van 1.360. Dit komt door een hoger ziekteverzuim (9,6%), maar ook door een hogere opname van verlof dan begroot.

De bezetting van TH lag in lijn met de begroting.

De flexibele schil van afdeling TH lag over 2025 gemiddeld op 5,8%. Hiermee wordt ruimschoots voldaan aan de norm van maximaal 15%. Het afgelopen jaar is de flexibele schil fors gedaald en is meer ingezet op de inzet van vaste medewerkers.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Wat heeft het gekost

PROGRAMMA VERGUNNINGVERLENING EN SPECIALISTISCH ADVIES	BEGROTING 2025	REKENING 2025
Lasten		
Personeelslasten	7.345.305	6.825.858
Overige kosten	-	6.286
	7.345.305	6.832.144
Baten		
Taken Projecten	436.958	460.123
Brikstaken	78.028	120.145
Toegerekende deelnemersbijdragen	6.830.318	6.643.331
Overige baten	-	-
	7.345.304	7.223.599
Resultaat programma T&H	-1	391.455
- Onttrekkingen aan reserves	-	-
- Toevoegingen aan reserves	-	-
	-	-
Resultaat programma T&H na vermogensmutaties	**-1**	**391.455**

Zie hoofdstuk 7 voor een toelichting op het resultaat.

4.1.3 Urenbesteding

Hiernaast is de urenbesteding per taakgebied opgenomen. We geven een toelichting op de grootste afwijkingen (10%) ten opzichte van de begroting. Een meer inhoudelijk en gedetailleerd overzicht kunt u lezen in het jaarverslag VTH-basistaken.

TAAKGEBIED	UITVOERINGSPROGRAMMA	REALISATIE	%	NR
Basistaken gemeenten				
Inrichtingen - Regulering	33.827	30.243	89%	1
Inrichtingen - Toezicht - lokaal	23.566	24.368	103%	
Handhaving	5.658	4.971	88%	2
Algemene vragen	1.940	2.011	104%	
Asbest - regulering	3.381	2.806	83%	3
Asbest - toezicht	2.034	1.808	89%	4
Bodem - regulering	12.918	9.787	76%	5
Bodem - toezicht (excl vrije veld toezicht)	6.535	5.011	77%	6
Bodem - vrije veld toezicht	2.162	2.246	104%	
Ontgrondingen - regulering	-	13	>100%	
Ontgrondingen - toezicht	-	13	>100%	
Energietoezicht (niet SPUK)	1.870	2.171	116%	7
Totaal basistaken gemeenten	**93.891**	**85.448**	**91%**	
Regionaal toezicht	**6.845**	**6.601**	**96%**	
Provinciaal uitvoeringsprogramma	**56.673**	**51.376**	**91%**	
Plustaken gemeenten	**13.373**	**13.796**	**103%**	
BOA-coördinatie	700	1.043	149%	8
Collectieve opdrachten*	7.200	9.661	134%	9
Ketentoezicht*	5.440	5.659	104%	
SPUK Energie	5.559	4.386	79%	10
Brikstaken	1.360	714	53%	11
Totaal excl extra opdrachten en projecten	**191.041**	**178.684**	**94%**	
Incidentele opdrachten	7.616	7.180	94%	
Inzet op projecten	3.241	2.274	70%	12
Totaal incl extra opdrachten en projecten	**201.898**	**188.138**	**93%**	

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

1. Er waren minder uren nodig om de ingediende meldingen, informatieplichten en vergunningen af te handelen. Regulering is een vraaggestuurd product, de FUMO heeft geen invloed op de aantallen af te handelen producten.

2. Handhaving betreft het opleggen van (voorlopige) last onder dwangsommen (LOD). In de begroting wordt gerekend met een schatting van de benodigde uren. In werkelijkheid waren minder uren nodig.

3. Er zijn minder asbestmeldingen ingediend dan begroot. Daardoor waren er ook minder uren nodig.

4. Conform het uitvoeringsbeleid houdt FUMO risicogericht toezicht op ca 20% van de asbestmeldingen. Omdat het aantal meldingen lager was, waren er ook minder toezichtsuren nodig.

5. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn het Besluit Bodemkwaliteit (Bbk) en de Wet Bodembescherming (WBB) komen te vervallen. Ook zijn er taken verschoven van bevoegd gezag provincie naar de gemeenten. In de begroting zijn aannames gedaan voor wat betreft de wijzigingen op het gebied van de bodemtaken. In de praktijk zien we dat de reguleringstaken op het gebied van bodem voor gemeenten te ruim zijn ingeschat. In de begroting van 2026 zijn de bodem-uren voor gemeentelijke deelnemers neerwaarts bijgesteld.

6. De lagere urenbesteding voor bodemtoezicht bij gemeentelijke deelnemers hangt samen met het lager aantal meldingen.

7. Er zijn meer uren ingezet voor het energietoezicht voor gemeenten. Er bleek in meer gevallen een hercontrole nodig te zijn dan waar in de begroting rekening mee was gehouden.

8. De uren voor BOA-coördinatie lopen voor op de begroting. In de praktijk zien we dat er relatief veel tijd nodig is voor de coördinatie van de BOA-taken in Fryslân. Dit wordt mede veroorzaakt door het feit dat bepaalde deelnemers de BOA-domein II taken zelf uitvoeren en andere deelnemers deze inbrengen als plustaak. In 2024 is, vanuit de provincie Fryslân, een evaluatie uitgevoerd naar de Fryslân-brede BOA-structuur. De provincie is bezig met een verdere uitwerking van deze evaluatie en hiervoor is een werkgroep in het leven geroepen.

9. De uren voor collectieve opdrachten waren hoger dan begroot. Dit komt doordat er meer uren nodig waren voor taken zoals programmavorming en monitoring. De inschattingen die in de begroting en het uitvoeringsprogramma zijn gedaan, blijken in de praktijk te laag te zijn. Het aantal gerealiseerde inwerkuren lag in lijn met de begroting.

10. De uren voor SPUK-energie waren lager dan begroot. Het energie-team had te maken met een hoog ziekteverzuim en in de SPUK-regeling is opgenomen dat deze taak niet door externe medewerkers mag worden uitgevoerd. Daardoor is de begrote urenbesteding niet gehaald.

11. De BRIKS-taken voor provinciale inrichtingen zijn gedurende 2025 uitbesteed aan de gemeente Leeuwarden. Daarom is de urenbesteding van de FUMO op dit onderdeel lager dan begroot.

12. Er zijn minder projecturen gemaakt dan gepland. Vanaf 2026 gaat de FUMO actiever inzetten op portfoliomanagement om zo het beheer en de prioritering van projecten te verbeteren.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

4.1.4 Programma bedrijfsvoering (incl. management)

De afdeling Bedrijfsvoering verzorgt alle activiteiten die het primair proces van de FUMO zo effectief en efficiënt mogelijk laten verlopen. De ondersteuning door de afdeling heeft betrekking op de volgende domeinen: personeel & organisatie, financiën & control, informatisering, automatisering & DIV/archief; facilitaire zaken, communicatie, bestuurs- en directiesecretariaat & frontoffice en beleidsondersteuning & advies.

Het programma Bedrijfsvoering is onderverdeeld in de thema's Mensen, Huisvesting en Digitalisering.

Wat hebben we gedaan en wat hebben we bereikt

Thema mensen

Medewerkers vormen het belangrijkste kapitaal van de FUMO. Door het periodiek uitvoeren van medewerkers tevredenheidsonderzoeken (MTO), preventief medisch onderzoek (PMO) en het voeren van individuele gesprekken beschikt de FUMO over inzicht in de aandachtspunten en vraagstukken die onder medewerkers leven. Op basis van deze inzichten maakt de FUMO jaarlijks afgewogen keuzes. Deze keuzes vormen, naast de geldende wet- en regelgeving, de leidraad voor een gestructureerde en integrale uitvoering van het Human Resource Management (HRM)-beleid.

Vanuit zorg voor het personeel en goed werkgeverschap wordt gebruikgemaakt van diverse HR-instrumenten, waaronder leren & ontwikkelen en gesprekken over onder andere functioneren, in-, door- en uitstroom. De FUMO wil een inclusieve organisatiecultuur waarin medewerkers worden gewaardeerd om hun kennis, ervaring en talenten en waarin ruimte is om zichzelf te zijn.

In 2025 zijn enkele belangrijke ontwikkelingen te benoemen, waaronder de uitvoering van het preventief medisch onderzoek en de doorontwikkeling van (het team) P&O.

Ook is vastgesteld dat binnen de lijnorganisatie sprake is van een relatief hoog verloop en uitstroomrisico onder leidinggevenden. Veelgenoemde oorzaken hiervoor zijn onduidelijkheid over rollen en verantwoordelijkheden, een gevoel van onvoldoende ondersteuning en ervaren onderwaardering.

De FUMO beschikt over een sterk organisatie-DNA, gekenmerkt door betrokkenheid bij de maatschappelijke opdracht, het milieu en de verbinding met de overheid. Tegelijkertijd is sprake van een spanningsveld in de samenwerking met de deelnemers van de FUMO in de dagelijkse praktijk, evenals van beperkte organisatorische ruimte als gevolg van veranderende wet- en regelgeving en verloop en wisselingen in het personeelsbestand.

Preventief medisch onderzoek

In april 2025 is door TIGRA een Preventief Medisch Onderzoek (PMO) uitgevoerd. Dit onderzoek bestond uit drie samenhangende onderdelen: een werkvermogensonderzoek, een fysiek onderzoek en een doelformuleringsgesprek. Het PMO is maatwerk en afgestemd op de specifieke werkzaamheden binnen de FUMO, de uitkomsten van de RI&E en de organisatiecultuur.

Het PMO heeft als wettelijk doel het vroegtijdig signaleren van werkgerelateerde gezondheidseffecten bij individuele medewerkers. Daarnaast is het onderzoek gericht op het voorkomen van arbeidsgerelateerde aandoeningen en op het bewaken en bevorderen van de gezondheid en duurzame inzetbaarheid van medewerkers.

Een gezonde leefstijl en een gezonde werkomgeving vormen de basis voor duurzame inzetbaarheid. Door het tijdig signaleren van mogelijke gezondheidsrisico's kunnen preventieve maatregelen worden genomen en kan langdurig verzuim worden voorkomen. Het meten van gezondheid en werkvermogen biedt daarmee handvatten voor zowel het beperken van uitval als het bevorderen van inzetbaarheid op de lange termijn. Het uitvoeren van een PMO onderstreept bovendien het belang dat de FUMO hecht aan

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

goed werkgeverschap, hetgeen in het licht van arbeidsmarktkrapte en de beschikbaarheid van gekwalificeerd personeel steeds relevanter wordt.

Het onderzoek is in april 2025 uitgevoerd. Medewerkers hebben hun individuele resultaten direct na afronding van het onderzoek ontvangen. In totaal heeft 44% van de medewerkers deelgenomen aan het PMO. De resultaten laten zien dat medewerkers van de FUMO (die deelnamen aan het onderzoek) bovengemiddeld scoren op het aspect leefstijl. Het werkvermogen ligt op het niveau van de benchmark.

Op het thema arbeid gerelateerde gezondheid scoort de FUMO lager dan vergelijkbare organisaties. De behaalde totaalscore bedraagt 84,9, tegenover een landelijke benchmark van 88,6. De belangrijkste factoren die de lagere score veroorzaken zijn visusklachten, lichamelijke klachten (met name aan rug, nek en schouders) en mentale belasting.

De uitkomsten van het onderzoek vormden voor een beperkt aantal medewerkers aanleiding om een vervolgtraject gericht op duurzame inzetbaarheid te overwegen. In enkele gevallen waren al eigen maatregelen getroffen, een deel van de betrokken medewerkers heeft afgezien van verdere begeleiding en één medewerker heeft gebruikgemaakt van het door de FUMO aangeboden vervolgtraject. Dit traject wordt voortgezet in 2026.

Doorontwikkeling team P&O

Sinds medio mei 2025 is gestart met de doorontwikkeling van de afdeling P&O, met focus op twee pijlers: het versterken van de rol en positionering van P&O, inclusief de opdracht en teamsamenstelling en het verbeteren van het P&O-beleid, de processen en systemen, waarmee de basis op orde komt en P&O meer bijdraagt aan de (strategische) doelstellingen van de organisatie.

Concrete aandachtspunten voor team P&O zijn minder operationeel en taakgericht werken en het werken volgens een heldere kernopdracht en een strategisch P&O plan, door een sterker team P&O.

In 2025 zijn met betrekking tot P&O belangrijke stappen gezet. De basis is gelegd voor vernieuwd beleid en meer efficiënte processen. We zijn aan de slag gegaan met het beschrijven en waarderen van diverse functies, het optimaliseren van het werving- en selectiebeleid en het indiensttredingsproces, het opstellen van een stappenplan bij onboarding, het ontwikkelen van performance- en competentiemanagement, het actualiseren van het personeelshandboek, het ontwikkelen van een visie en beleid op vitaliteit en verzuim en het aanbesteden van een nieuwe Arbodienst.

Ook de koers van P&O is verduidelijkt, waarbij de afdeling zich nadrukkelijker heeft gepositioneerd binnen de organisatie. De strategisch P&O-adviseur is structureel betrokken bij tactische en strategische vraagstukken en heeft een stevige werkrelatie opgebouwd met het dagelijks bestuur en het managementteam. Met de vaststelling van de strategische P&O-notitie 2025–2028 is richting gegeven aan de verdere ontwikkeling van P&O als strategische partner binnen de organisatie. De vervolgfase vraagt om focus, ruimte en ondersteuning, waarbij het van belang is dat voldoende capaciteit beschikbaar blijft voor strategische thema’s en de organisatiebrede doorvertaling daarvan.

In 2026 wordt op voorgaande voortgeborduurd door middel van verdere optimalisatie, structuur, uitvoeren van Strategische Personeelsplanning (SPP) en gecentraliseerde ondersteuning door team P&O aan de organisatie.

Thema huisvesting

De FUMO is gevestigd aan de J.W. de Visserwei 10 te Grou en huurt het kantoorpand van de gemeente Leeuwarden. De oorspronkelijke huurovereenkomst liep af per 1 januari 2026. De gemeente Leeuwarden had de wens uitgesproken de huurovereenkomst met een periode van tien jaar te verlengen, mede in verband met voorgenomen verduurzamingsmaatregelen aan het pand.

Vanuit het perspectief van de FUMO is een dergelijke langjarige verlenging op dit moment niet goed te overzien. De organisatie is niet volledig tevreden

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

over de huidige huisvesting. Tijdens piekmomenten is sprake van een tekort aan parkeerplaatsen en ontbreken voldoende concentratiewerkplekken en vergaderruimten. Ook zijn er problemen met de klimaatbeheersing en de luchtbehandeling. Het systeem werkt niet naar behoren en de koeling en luchtverversing heeft in de zomerperiode van 2025 zelfs helemaal uitgestaan.

Voorts verandert de directe omgeving van het pand door de geplande ontwikkeling van een nieuwe woonwijk met bijbehorende voorzieningen, waaronder een jachthaven. De openbare weg zal direct langs het pand worden aangelegd, hetgeen naar verwachting zowel tijdens de bouwfase als in de gebruiksfase zal leiden tot extra overlast en toenemende parkeerdruk.

Deze ontwikkelingen gezamenlijk gaven aanleiding om in 2025 de huisvesting integraal te evalueren en te komen tot een weloverwogen keuze. Daarbij zijn twee scenario's beschouwd: het voortzetten van de huisvesting in het huidige pand, onder de voorwaarde van noodzakelijke aanpassingen en het verkennen van een alternatieve locatie die beter aansluit bij de behoeften van de organisatie.

Begin 2025 is ICS-huisvestingsadviseurs verzocht om een programma van eisen en een afwegingsdocument op te stellen. Het programma van eisen is in het voorjaar van 2025 opgeleverd en vormde de basis voor het afwegingsdocument, dat direct na de zomer van 2025 is afgerond. In de tussentijd is met de gemeente Leeuwarden een tijdelijke verlenging van de huurovereenkomst voor de duur van twee jaar overeengekomen. Deze verlenging bood de ruimte om tot een zorgvuldig onderbouwde afweging te komen en deze gemotiveerd voor te leggen aan het algemeen bestuur.

Het algemeen bestuur heeft in de vergadering van 18 december 2025 besloten om in te stemmen met de ontwikkeling van een nieuwbouw-huurlocatie naast het Aquaverium in Grou als toekomstige huisvesting voor de FUMO. Daarbij heeft het bestuur enkele financiële kaders meegegeven en is aan het DB-opdracht gegeven om deze ontwikkeling verder uit te werken.

Thema digitalisering

Aan het thema digitalisering wordt primair invulling gegeven door team I&A (Informatisering en Automatisering). Maar veel van de ontwikkelingen die vanuit team I&A worden gerealiseerd hebben grote impact op de FUMO en haar deelnemers. Team I&A ondersteunt de FUMO op het gebied van ICT en vervult een belangrijke rol op het gebied van stabiliteit en kwaliteit.

Naast deze ondersteunende rol is, op basis van de iVisie, zwaar ingezet op de rol van enabler om de iVisie voortvarend op te pakken en de FUMO verder te brengen richting een moderne en effectieve organisatie. Concrete stappen hierin zijn onder meer de aanstelling van een teamleider voor team I&A, die een tweeledige opdracht heeft: uitvoering geven aan de iVisie en het effectief inrichten van team I&A. En hiertoe heeft de teamleider ook een positie in het MT gekregen (als CDIO).

In 2025 is geconcludeerd dat de aanbesteding en implementatie van een nieuw zaaksysteem zowel wettelijk vereist is, als randvoorwaardelijk voor verdere digitalisering en realisatie van de iVisie. Tot deze aanbesteding is dan ook besloten en deze is in 2025 opgestart, met als doel per 1 januari 2027 het huidige VTH-zaaksysteem te hebben vervangen door een toekomstbestendig alternatief. Naast de wettelijke verplichting in dezen, zijn operationele stabiliteit en tijdige realisatie van toekomstige ontwikkelingen belangrijke doelstellingen voor de verwerving van een nieuw systeem.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Naast de operationele stabiliteit en de verwerving van een nieuw zaaksysteem heeft team I&A de realisatie van de iVisie als leidraad. Spoor vijf van de iVisie behelst de inrichting van team I&A. Hiertoe zijn succesvol nieuwe medewerkers geworven, wat heeft geresulteerd in een aanzienlijke toename van kennis en capaciteit. Naast de bemensing en indeling is ook voortgang geboekt met betrekking tot de manier van werken en de professionalisering van team I&A als ICT en kwaliteitsafdeling. Met name het incidentproces en het wijzigingsproces zijn opnieuw ingericht, wat leidt tot een hogere voorspelbaarheid en stabiliteit. Verder wordt er gewerkt aan de inrichting van portfoliomanagement (spoor twee van de iVisie: Manage grote veranderopgaves, inclusief de standaardisering van projectmanagement).

Spoor drie van de iVisie, effectieve ketenrelaties GR-FUMO, is in 2025 getemporiseerd. Hier ligt een kans met de introductie van het nieuwe zaaksysteem. De werkgroep iVisie van het VTH-VO zal worden gevraagd om, parallel aan de verwerving en realisatie van het nieuwe zaaksysteem, hierover mee te denken.

Verder vraagt de iVisie de ontwikkeling van een kader waarbinnen informatie gestuurd werken in de keten kan worden gefaciliteerd (spoor vier: datagedreven werken) en om doelgerichte en doelmatige dienstverlening, ofwel maatschappelijk effect (spoor één). De basis voor de realisatie van deze doelstellingen bestaat uit de inrichting van een datawarehouse (datalake) en het verbeteren van de datakwaliteit. Concrete voorbeelden van invulling van deze eisen zijn de pilot met het RPM (Risico Prioriteiten Model) en de inrichting van een energiedashboard.

Naast nieuwe ontwikkelingen wordt ook gekeken naar ICT-rationalisatie. In het kader hiervan is het gebruik van de applicaties Corsa en A3-jaarplannen beëindigd. De ICT-DVO met de Provincie Fryslân is geëvalueerd en geüpdatet en wordt wederom met één jaar verlengd.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Baten en lasten programma Bedrijfsvoering

PROGRAMMA BEDRIJFSVOERING	BEGROTING 2025	REKENING 2025
Lasten		
Personeelslasten	6.238.581	6.000.287
Kapitaallasten	214.419	199.982
Vaar- en voertuigen	202.198	237.079
Huisvesting	720.183	860.143
Administratie	57.957	54.737
ICT	592.582	685.459
Implementatie Omgevingswet	75.000	-
Ondersteuning Robuustheid	-	132.232
Overige kosten	650.918	793.861
Incidenteel	-	-
	8.751.838	**8.963.781**
Baten		
Deelnemersbijdragen Basistaken	14.133.795	12.988.451
Deelnemersbijdragen Plustaken	4.607.013	5.020.613
Deelnemersbijdragen Transitiebegroting	-	46.797
Deelnemersbijdragen Collectieve taken	1.530.731	1.813.132
Deelnemersbijdragen Implementatie Omgevingswet	75.000	74.999
Deelnemersbijdragen negatief resultaat voorgaand jaar	-	361.794
Overige baten	-	78.722
Toegerekende deelnemersbijdrage aan Progr. T&H	-6.830.318	-6.643.331
Toegerekende deelnemersbijdrage aan Progr. VSPA	-5.467.189	-5.416.536
Subsidie ondersteuning robuustheid	-	106.245
Specifieke uitkering THE	656.407	509.598
	8.705.440	**8.940.484**
Resultaat progr. Bedrijfsvoering voor vermogensmutaties	**-46.398**	**-23.297**
- Onttrekkingen aan reserves	-	128.502
- Toevoegingen aan reserves	-	-
	-	**128.502**
Resultaat progr. Bedrijfsvoering na vermogensmutaties	**-46.398**	**105.204**

Zie hoofdstuk 7 voor een toelichting op het resultaat.

4.1.5 Overzicht algemene dekkingsmiddelen

OVERZICHT ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	BEGROTING 2025	REKENING 2025
Onvoorzien	103.600	174.956
Financiële baten	150.000	131.516
Financiële lasten	-	22.878
	46.400	**-66.318**

Zie hoofdstuk 7 voor een toelichting op het resultaat.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

4.2 Paragrafen

4.2.1 Bedrijfsvoering

Zie paragraaf 5.1 voor een toelichting op het programma bedrijfsvoering. In deze paragraaf gaan we nader in op de rechtmatigheidsverantwoording.

De rechtmatigheidsverantwoording heeft betrekking op drie criteria:

1. Begrotingscriterium
2. Voorwaardencriterium
3. Het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Begrotingscriterium

Volgens de kadernota rechtmatigheid is de definitie van begrotingsrechtmatigheid:

Van begrotingsonrechtmatigheid is sprake als het dagelijks bestuur bij de realisatie van doelen en het realiseren van activiteiten de door het algemeen bestuur vastgestelde budgetten voor lasten of investeringsbudgetten overschrijdt (1), toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves die niet door het algemeen bestuur zijn vastgesteld (2) en als bij onderschrijdingen van lasten of investeringsbudgetten en/of lagere of hogere baten dan begroot de begroting niet tijdig met begrotingswijzigingen is aangepast (3).

In beginsel zijn alle afwijkingen van de begroting onrechtmatig. Er kunnen hierover in de financiële verordening afspraken zijn gemaakt voor welke afwijkingen het algemeen bestuur vindt dat deze acceptabel zijn. In de financiële verordening is hierover in artikel 10 lid 4 en 5 het volgende bepaald:

Artikel 10 lid 4:

Uitgangspunt is dat iedere afwijking van de begroting als onrechtmatig wordt beschouwd. Afwijkingen worden als acceptabel aangemerkt in de volgende situaties:

a. Er is sprake van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren.
b. Er is sprake van een overschrijding op een open-einde regeling.
c. De overschrijding is geautoriseerd door middel van de vaststelling van een tussentijdse rapportage.

Omdat het algemeen bestuur maar beperkt vergadert en er een zienswijze termijn van 12 weken van toepassing is, is het niet goed mogelijk om afwijkingen via een begrotingswijziging te corrigeren. Wel wordt het (algemeen) bestuur op hoofdlijnen geïnformeerd over de financiële situatie bij de halfjaarlijkse bestuursrapportage. Dit is weliswaar niet op programmaniveau maar de belangrijkste over- en onderschrijdingen worden daar wel benoemd. Daarnaast kunnen er besluiten door het algemeen bestuur worden genomen om uitgaven te autoriseren zonder dat daarvoor de begroting voor dat jaar nog wordt gewijzigd.

Per programmaonderdeel is nagegaan in hoeverre voldaan is aan het begrotingscriterium.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Samengevat ziet dit er als volgt uit:

OVERZICHT ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	BEGROTING LASTEN	REALISATIE LASTEN	VERSCHIL	BEGROTING BATEN	REALISATIE BATEN	VERSCHIL
Programma VSPA	5.982.175	6.643.597	-661.422	5.982.175	5.745.433	-236.742
Programma T&H	7.345.305	6.832.144	513.161	7.345.304	7.223.599	-121.705
Programma bedrijfsvoering	8.751.838	8.963.781	-211.943	8.705.440	8.940.484	235.044
Programma algemene dekkingsmiddelen	103.600	197.834	-94.234	150.000	131.516	-18.484
	22.182.918	**22.637.356**	**-454.438**	**22.182.919**	**22.041.032**	**-141.887**

	BEGROOT	REALISATIE	VERSCHIL
Investeringen	0	262.720	-262.720

Uit het overzicht blijkt dat de begrote lasten zijn overschreden bij de programma's VSPA, Bedrijfsvoering en Algemene Dekkingsmiddelen.

Bij het programma VSPA is over 2025 de productiviteit behoorlijk achtergebleven als gevolg van ziekte, opleidingsuren en extra opgenomen verlof. Om de werkvoorraad te kunnen wegwerken is daarom ook extra inhuur noodzakelijk geweest, waardoor de bezetting gemiddeld over 2025 een stuk hoger was dan was begroot. Dit heeft tot gevolg dat de begrote lasten fors zijn overschrijden en ondanks de extra inhuur niet alle begrote uren konden worden gerealiseerd waardoor ook aan de batenkant een tekort is ontstaan.

Bij het programma T&H was de bezetting gedurende 2025 ongeveer gelijk aan de begrote bezetting. De flexibele schil was echter een stuk lager dan begroot waardoor er minder lasten waren.

Bij het programma bedrijfsvoering zijn de lasten met circa € 212.000 overschreden. Dit komt vooral doordat de ICT kosten en overige huisvestingskosten fors hoger uitvielen dan begroot. Daarnaast zijn er kosten gemaakt (€ 106.245) voor het plan van aanpak om te kunnen voldoen aan de robuustheidseisen. Deze kosten worden gedekt door een subsidie die in 2025 is verkregen. Deze subsidie (en bijbehorende kosten) was niet begroot. De ICT kosten zijn hoger als gevolg van de uitwerking van de I-visie. In 2025 is als extra kosten voortvloeiend uit de I-visie een bedrag van € 128.502. Voor deze kosten heeft het algemeen bestuur in april 2024 een apart besluit genomen. Deze kosten worden gedekt door een onttrekking uit de algemene reserve. Aan de batenkant ontstaat daardoor ook een verschil omdat deze onttrekking eveneens niet was begroot. Daarnaast zijn er diverse over- en onderschrijdingen, bijvoorbeeld lagere (overige) personeelskosten en hogere overige kosten. Via de bestuursrapportage is het bestuur hierover in oktober 2025 geïnformeerd. Formeel is er echter sprake van een overschrijding van de lasten van het programma bedrijfsvoering en telt dit mee als rechtmatigheidsfout.

Bij het programma algemene dekkingsmiddelen zijn de lasten overschreden met ruim € 94.000. Dit betreft de post onvoorzien en rentelasten over de aangetrokken geldlening bij de NWB. Deze rente was niet begroot. De overschrijding van de post onvoorzien is ook vermeld in de bestuursrapportage net als de ontvangen (niet begrote) rentebate over het saldo van het Schatkistbankieren. Overigens zijn de rentelasten en rentebaten direct gerelateerd. De opgenomen geldlening, voor zover niet aflosbaar, leidt tot een hoger saldo van het Schatkistbankieren. Het renteverschil tussen beide is minimaal.

Ten slotte zijn er nog enkele investeringen gedaan die niet waren begroot. Dit betreft de investering in laptops en smartphones (€ 82.657), vergaderapparatuur (€ 37.350) en de vervanging van de toezichtsboot. De investering van de

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

laptops en smartphones betreft aanschaf en vervanging van deze apparaten die voorheen onderdeel uitmaakten van de DVO met de provincie Fryslân. Vanaf 2024 heeft de FUMO nu zelf deze laptops geactiveerd en worden hierop afgeschreven. De kapitaallasten van deze investering waren wel begroot. Deze zijn inbegrepen in de post ‘Dienstverleningsovereenkomst provincie Fryslân’. Omdat de investering is uitgesteld is ook een voordeel op deze post ontstaan.

In 2024 is tevens een investering gedaan in nieuw vergaderapparatuur in het FUMO gebouw. De investering was niet begroot maar vanwege de urgentie heeft het algemeen bestuur hier in april een apart besluit over genomen om deze uitgaven te mogen doen. De investering is in 2025 afgerond. De kapitaallasten hierover zullen met ingang van 2026 worden opgenomen in de begroting.

In het kader van de ontvlechting van de provincie is in 2025 gestart met een tweetal projecten te weten Conncected Workplace en Verbetering LAN netwerk. Deze investeringen waren niet begroot en hebben respectievelijk € 102.974 en € 57.725 gekost. Met ingang van 2026 wordt hierop afgeschreven.

Omdat de investeringen niet waren begroot is dit formeel een begrotingsonrechtmatigheid die als fout moet worden aangemerkt. Dit geldt niet voor de investering in vergaderapparatuur omdat het algemeen bestuur hierover een besluit heeft genomen om deze uitgaven te mogen doen.

Volgens de kadernota rechtmatigheid 2025 van de commissie BBV zijn alle overschrijdingen van de lasten onrechtmatig in het kader van begrotingsrechtmatigheid.

Samenvattend is er sprake van een bedrag van € 1.230.319 aan begrotingsonrechtmatigheid.

PROGRAMMA	BEGROTINGSONRECHTMATIGHEID
Bedrijfsvoering	211.943
Vergunningverlening	661.422
Algemene dekkingsmiddelen	94.234
Investeringen	262.720
Totaal	**1.230.319**

Voorwaardencriterium

Bij het voorwaardencriterium wordt vooral gekeken of de financiële beheershandelingen binnen de gemeenschappelijke regeling voldoen aan de eisen/voorwaarden zoals die gesteld zijn in de wet- en regelgeving; het zgn. normenkader. In het normenkader is de interne en externe regelgeving waaraan getoetst wordt opgenomen. Het normenkader wordt actueel gehouden en jaarlijks aangepast op basis van nieuwe wet- en regelgeving. Het normenkader 2025 is in de vergadering van het algemeen bestuur van 18 december vastgesteld. Het normenkader bestaat uit externe wet- en regelgeving, zoals de Aanbestedingswet en het BBV en uit intern, door het algemeen bestuur vastgestelde regelingen. Voorbeelden van dit laatste zijn de financiële verordening, mandaat- en ondermandaatbesluit en de Budgethoudersregeling. Bij de beoordeling of voldaan is aan het voorwaardencriterium moet dus voor alle financiële beheershandelingen worden nagegaan in hoeverre voldaan is aan de voorwaarden zoals zijn opgenomen in de in het normenkader opgenomen wet- en regelgeving.

In het interne controleplan is de interne controle hierop beschreven. Dit gaat vooral om de controle op inkopen en salarissen (incl. declaraties) en de controle op aanbestedingen. Bij de controle op aanbestedingen is onderscheid gemaakt in controle van inhuur van personeel en de overige inkopen, inclusief langlopende contracten. Er is bij de controle alleen gekeken in hoeverre is voldaan aan de verplichting om EU-aanbestedingen te doen, anders dan is vastgelegd in het ‘Inkoop- en aanbestedingsbeleid’ in het normenkader. Er is dus niet gecontroleerd of er volgens het inkoop- en aanbestedingsbeleid een meervoudige aanbesteding had moeten plaatsvinden terwijl er een enkelvoudige aanbesteding heeft plaatsgevonden.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Uit een spendanalyse van uitgaven over de periode 2022-2025 en een cijferanalyse op de uitgaven aan inhuur van personeel is geconstateerd dat bij een verstrekte opdracht aan een extern bureau de kosten hoger zijn uitgevallen dan de EU-aanbestedingsgrens. Deze opdracht betreft de doorlichting en begeleiding van het cluster P&O. De kosten hiervan waren € 254.269. Deze opdracht had EU aanbesteedt moeten worden, hetgeen niet heeft plaatsgevonden.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Dit criterium betekent dat de organisatie maatregelen treft om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. De FUMO heeft geen specifiek beleid ten aanzien van misbruik en oneigenlijk gebruik. De reden hiervoor is dat de FUMO geen regelingen kent waar derden aanspraak op kunnen maken. De FUMO is een uitvoeringsorganisatie die taken uitvoert voor de deelnemers en kent geen externe klanten. Het risico op misbruik en oneigenlijk gebruik is daarom als laag te classificeren. Wel heeft de FUMO een integriteitsbeleid voor de medewerkers. Iedere medewerker heeft de eed en belofte afgelegd waarin wordt gevraagd om zich als een goed ambtenaar integer en professioneel op te stellen. Hiertoe behoort ook het verantwoord omgaan met voorzieningen en regelingen van de FUMO, privé-activiteiten goed gescheiden houden van het werk als FUMO-medewerker en geen vriendjespolitiek zal bedrijven ten opzichte van familieleden, vrienden en ex-collega's.

Hoewel er geen specifieke maatregelen getroffen om misbruik en oneigenlijk gebruik (vanwege een laag risicoprofiel) te voorkomen hebben we gedurende het jaar geen gevallen van misbruik en oneigenlijk gebruik of fraudegevallen geconstateerd.

4.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In deze paragraaf beschrijven we in welke mate de weerstandscapaciteit voldoende is om eventuele risico's op te vangen.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden om onverwachte en belangrijke kosten op te kunnen vangen. Hiervoor kan de algemene reserve en de post onvoorzien worden gebruikt. Als blijkt dat deze capaciteit niet genoeg is om de geschatte risico's te dekken dan is de FUMO aangewezen op een extra bijdrage van de deelnemers.

Bepalingen in de Gemeenschappelijke regeling FUMO

In artikel 29 van de GR FUMO staan regels over het opbouwen van een weerstandsvermogen. Een batig saldo van een bepaald jaar wordt toegevoegd aan het weerstandsvermogen, dat maximaal 10% van de jaaromzet bedraagt. Als het batig saldo van een bepaald jaar leidt tot een weerstandsvermogen van meer dan 10% van de jaaromzet, wordt het extra geld uitgekeerd aan de deelnemers in verhouding tot hun bijdragen. Een nadelig saldo in een bepaald jaar wordt ten laste gebracht van de deelnemers naar rato van hun bijdragen, als het niet volledig of deels ten laste van het weerstandsvermogen kan worden gebracht.

Nota weerstandsvermogen

Begin 2018 is een nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement met een geactualiseerde risico-inventarisatie opgesteld waarin de uitgangspunten voor het bepalen van de noodzakelijke omvang van het weerstandsvermogen zijn aangegeven. In het AB FUMO van 29 maart 2018 is de nota vastgesteld. Begin 2026 is een risico-inventarisatie uitgevoerd. In onderstaande tabel is deze per hoofdonderwerp opgenomen. In bijlage I is een uitgebreide risicoanalyse opgenomen. Hieruit blijkt dat de FUMO een weerstandsvermogen nodig heeft van € 652.500. Eind 2025 wordt hieraan niet voldaan met een weerstandsvermogen van € 276.444.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

NR	ONDERWERP	BEDRAG	KANS (HOOG, MIDDEL, LAAG)	IMPACT
1	Inflatie	300.000	M	€ 150.000
2	Rente	75.000	M	€ 37.500
3	Productivitet	350.000	M	€ 175.000
4	ICT-Omgevingswet	300.000	H	€ 240.000
5	Outplacementkosten	250.000	L	€ 50.000
Totaal		1.275.000		€ 652.500

Kengetallen

In het BBV staat dat er in de jaarstukken enkele kengetallen moeten worden opgenomen.

De kengetallen staan in onderstaande tabel.

OMSCHRIJVING	2025
Netto schuld quote	3%
Netto schuld quote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	3%
Solvabiliteitsratio	5%
Structurele exploitatieruimte	0%

4.2.3 Financiering

De FUMO is als gemeenschappelijke regeling op basis van de Wet financiering decentrale overheden (FIDO) verplicht om in de begroting en de jaarrekening een paragraaf financiering op te nemen. Daarin worden ontwikkelingen opgenomen over de kasgeldlimiet, de rente-risiconorm, de verwachte af- of toename van geldleningen of uitzettingen en het beleid ten aanzien van treasury.

De FUMO wordt gefinancierd door de deelnemersbijdragen die per kwartaal vooruit worden betaald. Voor eventuele investeringen kunnen daarnaast leningen worden aangetrokken. Eind 2023 is de bestaande lening van de FUMO voortgezet, waarbij de hoofdsom is verlaagd van € 3.000.000 naar € 1.000.000.

De lening is een zogenaamde roll-over lening met een looptijd van 3 jaar. Van het bedrag van € 1,0 miljoen is gedurende deze looptijd een bedrag van € 200.000 niet aflosbaar.

In de financiële verordening is aangegeven op welke manier wordt omgegaan met het aantrekken en uitzetten van geldmiddelen. Zo gaan we alleen geldleningen aan voor de taken van de FUMO en voor zover er geen andere financieringsbronnen (zoals reserves) aanwezig zijn.

Het drempelbedrag voor het schatkistbankieren is het totaal aan middelen dat een decentrale overheid maximaal buiten de schatkist mag aanhouden. Dit bedraagt 2% van het begrotingstotaal, met een minimum van € 1.000.000. Dit drempelbedrag is vastgelegd in artikel 7 lid 2 van de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden.

In 2025 is voor € 22.878 aan rentelast verantwoord over de hiervoor genoemde lening. Daarnaast is voor € 131.516 aan renteopbrengst verantwoord, die voortkomt uit het saldo op het schatkistbankieren.

De FUMO rekent geen rente toe aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

4.2.4 Openbaarheidsparagraaf

De Wet open overheid (Woo) schrijft in artikel 3.5 Openbaarheidsparagraaf voor dat een bestuursorgaan in de jaarlijkse begroting en het jaarverslag aandacht besteedt aan de beleidsvoornemens m.b.t. het transparanter maken van de organisatie en de verbetering van de informatiehuishouding.

Actieve openbaarmaking

Actieve openbaarmaking is wanneer de overheid uit zichzelf zonder dat iemand daarom vraagt informatie openbaar maakt.

Organisatiegegevens van de FUMO zijn te vinden op de Woo-index:
https://organisaties.overheid.nl/woo/24474641/Fryske_Utfieringstsjinst_Miljeu_en_Omjouwing

Documenten van de FUMO zijn te vinden op Wooverheid:
https://woogle.wooverheid.nl

Wooverheid is een initiatief rond de Wet open overheid (Woo), dat zich richt op het toegankelijk maken en doorzoekbaar maken van overheidsinformatie via zoekmachines zoals Woogle. De Universiteit van Amsterdam beheert en ontwikkelt woogle.wooverheid.nl.

Logius/KOOP (de rijksoverheid) ontwikkelt een Handmatig Aanleverloket (HAL). Dit is een platform waar overheidsorganisaties die kleine hoeveelheden documenten openbaar maken deze kunnen publiceren. De FUMO heeft zich aangemeld voor een pilot van het Handmatig Aanleverloket.

Passieve openbaarmaking

Per 1 januari 2025 heeft de FUMO het mandaat voor afhandeling van Woo-verzoeken teruggegeven aan de deelnemers. Dit betekent dat als er een Woo-verzoek binnenkomt dat over documenten gaat waarvan een deelnemer bevoegd gezag is wij dit doorsturen en de deelnemer dit afhandelt. De deelnemer regelt alle procedurele zaken zoals het versturen van zienswijzebrieven, een ontvangstbevestiging, vraagt indien nodig om precisering, onderhoud het contact met de aanvrager en neemt een besluit op het Woo-verzoek.

De rol van de FUMO is beperkt tot het aanleveren van documenten die niet in het bezit zijn van de deelnemers. Dit is het overgrote gedeelte van de Woo-verzoeken omdat de FUMO alle werkzaamheden in opdracht van deelnemers uitvoert. Alleen wanneer een Woo-verzoek over interne bedrijfsvoering zaken van de FUMO gaat dan zal het dagelijks bestuur hier een besluit over nemen.

In het jaar 2025 is er één verzoek door de FUMO ontvangen dat gedeeltelijke over de bedrijfsvoering van de FUMO ging. Over dit onderdeel van het woo-verzoek heeft ons dagelijks bestuur een besluit (op basis van de Algemene wet bestuursrecht) genomen. Het andere gedeelte van dit Woo-verzoek is doorgestuurd naar een deelnemer (de gemeente Smallingerland). Tegen dit besluit is bezwaar gemaakt. Dit bezwaar is ongegrond verklaard en hiertegen is geen beroep ingesteld.

Verder hebben we regelmatig zienswijzebrieven van andere overheden ontvangen en hierop gereageerd met inhoudelijke opmerkingen of de mededeling dat we afzien van het indienen van een zienswijze.

Ten slotte heeft het Algemeen bestuur op 18 december 2025 het Aanwijzingsbesluit elektronisch kanaal verzoeken Wet open overheid (Woo) vastgesteld.

Verbetering van de informatiehuishouding

In 2025 zijn we begonnen met de overgang naar SharePoint. Daarnaast is er een informatiebeheerplan opgesteld. Het toegankelijk en vindbaar maken van informatie heeft onze blijvende aandacht.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

5

Jaarrekening 2025

5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening 2025 is opgesteld op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de financiële verordening en de hieraan gerelateerde nota’s over de financiële spelregels.

Algemene grondslagen

Wij waarderen onze activa (bezittingen) en passiva (schulden) tegen de oorspronkelijke kosten waarvoor we ze hebben verkregen en niet tegen de actuele marktwaarde. Dit zijn de nominale waarden. We hebben de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden, tenzij dit op de balans anders staat aangegeven. De baten en lasten wijzen we toe aan het jaar waarin ze plaatsvinden. Baten en winsten nemen we alleen op als ze op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die vóór het einde van het begrotingsjaar zijn ontstaan, nemen we mee als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn. Personeelslasten wijzen we meestal toe aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben en in sommige gevallen aan de periode waarin ze worden uitbetaald. Dit doen we vanwege het verbod op het opnemen van voorzieningen of schulden voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten en gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening toe te passen, moet de leiding van onze organisatie eerst een oordeel vellen over belangrijke financieel gerelateerde zaken. Op basis hiervan schatten we bedragen die we gebruiken in de jaarrekening. Omdat het om schattingen gaat, kan de werkelijke uitkomst afwijken.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Bij het opstellen van de jaarrekening gaan we ervan uit dat wij onze activiteiten als FUMO voortzetten (continuïteitsveronderstelling). We richten de jaarrekening volgens het BBV in. Dit is inclusief de wijzigingen die sinds 2018 voor gemeenschappelijke regelingen gelden (bijvoorbeeld de presentatie overhead). Er zijn in de grondslagen verder geen wijzigingen ten opzichte van voorgaande jaren.

De rechtmatigheidsverantwoording die in de jaarrekening is opgenomen, is opgesteld op basis van de kaders zoals die zijn besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid. Dit betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties, alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet.
- De financiële rechtmatigheid waaronder het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat:
  - Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader zoals op 18 december 2025 door het algemeen bestuur van de FUMO is vastgesteld;
  - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig zijn, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en onderscheidingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan het algemeen bestuur zijn gemeld.
  - De FUMO kent geen specifiek beleid ten aanzien van het M&O criterium. Omdat de FUMO een uitvoeringsorganisatie is, is er een beperkt risico op misbruik en oneigenlijk gebruik. Wel kent de FUMO een integriteitsbeleid waarmee een preventieve werking ontstaat om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid, zijn eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.
- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2025 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:
  - Een verantwoordingsgrens van 2% van de lasten (zijnde € 452.747) is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
  - Een rapporteringstolerantie van € 100.000 is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen

Balans

Op de balans zijn alleen de posten opgenomen die bij de FUMO aanwezig zijn. Bij het opstellen van de jaarrekening 2025 gingen we uit van het vastgestelde financiële beleid zoals opgenomen in de Financiële verordening.

Activa

Vaste Activa

Artikel 59 BBV beschrijft het onderscheid tussen investeringen met uitsluitend maatschappelijk nut in de openbare ruimte en investeringen met een (beperkt) economisch nut. Investeringen met nut zijn investeringen die op enige wijze kunnen leiden tot - of bijdragen aan - het verwerven van inkomsten. De vraag of we de investering geheel kunnen terugverdienen, is niet relevant voor de classificatie. De afschrijvingen worden volgens de door het AB FUMO vastgestelde afschrijvingstermijnen berekend en een afschrijving begint te lopen vanaf 1 januari van het jaar na oplevering van de investering. Er worden geen rentelasten toegerekend.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Materiële vaste activa met economisch nut

Materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijging- of vervaardigingprijs.

De afschrijvingstermijnen die we hanteren, zijn:

• Technische installaties in bedrijfsgebouwen	15 jaar
• Veiligheidsvoorzieningen bedrijfsgebouwen; kantoormeubilair:	10 jaar
• Software; automatiseringsapparatuur; telefooninstallaties:	3 tot 5 jaar
• Verbouwingen, termijn afhankelijk van looptijd huurcontract, inclusief optietermijn verlenging:	1 tot 10 jaar
• Voertuigen:	8 jaar
• Meetapparatuur:	5 jaar

Investeringen met een verkrijgingsprijs van minder dan € 10.000 activeren we niet.

Duurzame waardeverminderingen van vaste activa nemen we onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking.

Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

De FUMO kent geen investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut.

Financiële vaste activa

Financiële vaste activa bestaan uit vorderingen op medewerkers en zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa nemen we onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht.

Vlottende activa

Vlottende activa bestaan uit de voorraden, de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar (voor zover aanwezig), de liquide middelen en de overlopende activa. Voorraden zijn (voor zover aanwezig) gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Vorderingen, overlopende activa en liquide middelen waarderen we tegen nominale waarde. Voor eventuele oninbaarheid vormen we een voorziening.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Passiva

Passiva worden ingedeeld in vaste en vlottende passiva.

Vaste passiva

Onder vaste passiva verstaan we het eigen vermogen, de voorzieningen en de vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer (voor zover aanwezig). Het eigen vermogen bestaat uit reserves (voor zover aanwezig) en het resultaat na bestemming volgend uit de programmarekening. Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves verantwoorden we volgens de besluiten van het AB FUMO. Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves (voor zover aanwezig) verantwoorden we in de programmarekening. Voorzieningen waarderen we op het nominale bedrag van de betrokken verplichting, of in voorkomende gevallen het voorzienbare verlies. Voorzieningen worden gevormd vanwege:

a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar die wel redelijk in te schatten zijn;

b. op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijk in te schatten is;

c. kosten die we gedeeltelijk in het begrotingsjaar en een volgend begrotingsjaar maken, of kosten die we in een voorafgaand begrotingsjaar maakten waarbij de voorziening zorgt voor een gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;

d. van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

Vlottende passiva

Onder vlottende passiva vallen voorschotbedragen van overheden en netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar. De kortlopende schulden en de overlopende passiva waarderen we tegen de nominale waarde.

Waarborgen en garantstellingen

De FUMO kent geen waarborgen en garantstellingen.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

5.2 Balans per 31 december 2025

ACTIVA	31-12-2025		31-12-2024	
Vaste activa				
Materiële vaste activa		951.909		851.822
- investeringen met een economisch nut	951.909		851.822	
- Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	-		-	
Financiële vaste activa		21.088		17.920
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	-		-	
- Overige langlopende leningen	21.088		17.920	
Totaal vaste activa		**972.997**		**869.742**
Vlottende activa				
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		3.693.537		4.608.975
- Vorderingen op gemeenten	455.382		1.107.944	
- Vorderingen op gemeenschappelijke regelingen	171.466			
- Vorderingen op overige overheden	1.218.653			
- Overige vorderingen	11.751		4.923	
- Rekening courant verhouding met het Rijk	1.836.286		3.496.108	
Liquide middelen		85.811		30.099
- Kassaldi	-		-	
- Banksaldi	85.811		30.099	
Overlopende activa.		128.521		114.414
- overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	128.521		114.414	
Totaal vlottende activa		**3.907.869**		**4.753.488**
Totaal Activa		**4.880.866**		**5.623.230**

PASSIVA	31-12-2025		31-12-2024	
Vaste passiva				
Eigen vermogen		243.182		839.506
- Algemene reserve	639.009		1.129.304	
- Bestemmingsreserves	71.996		71.996	
- Gerealiseerde resultaat	-467.822		-361.794	
Voorzieningen		59.875		56.184
- Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	59.875		56.184	
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		200.000		200.000
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	200.000		200.000	
Totaal vaste passiva		**503.056**		**1.095.690**
Vlottende passiva				
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		3.991.985		4.070.542
- Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	800.000		800.000	
- Overige schulden	3.191.985		3.270.542	
Overlopende passiva		385.825		456.998
- Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	-		10.517	
- De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren;	385.825		446.481	
- Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen.	-		-	
Totaal vlottende passiva		**4.377.810**		**4.527.540**
Totaal Passiva		**4.880.866**		**5.623.230**

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

5.3 Toelichting op de balans

5.3.1 Activa

Vaste activa

Tot onze vaste activa behoren de materiële, immateriële en de financiële vaste activa.

Immateriële vaste activa (bijvoorbeeld geactiveerde kosten van geldleningen) horen ook bij vaste activa, maar komen bij de FUMO niet voor. Daarom presenteren we alleen de financiële vaste activa en materiële vaste activa.

Materiële vaste activa

De FUMO investeerde in 2025 in vergaderapparatuur, verbetering van het LAN-netwerk, implementatie van connected workplace en een motorboot.

De specificaties per balansdatum en het verloop van de boekwaarden van de materiële vaste activa staan in het volgende overzicht.

	BOEKWAARDE 31-12-2024	INVESTERINGEN	DESINVESTERINGEN	AFSCHRIJ-VINGEN	BOEKWAARDE
Bedrijfsgebouwen	392.853	0	0	58.026	334.827
Vervoermiddelen	9.917	19.364	7.851	2.066	19.364
Machines, apparaten en installaties	449.051	280.706	0	132.038	597.719
Totaal	**851.822**	**300.070**	**7.851**	**192.131**	**951.909**

Financiële vaste activa

In 2019 zijn we gestart met een fietsplan voor onze werknemers. Zij kunnen op rekening van de FUMO een fiets kopen en deze gedurende drie jaar afbetalen via een inhouding op het salaris.

	BOEKWAARDE 31-12-2024	INVESTERINGEN	DESINVESTERINGEN	AFSCHRIJ-VINGEN	BOEKWAARDE
Overige langlopende leningen	17.920	20.546	0	17.378	21.088
Totaal	**17.920**	**20.546**	**0**	**17.378**	**21.088**

Vlottende activa

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar

De post ‘vorderingen op openbare lichamen’ bestaat voornamelijk uit vorderingen op deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling.

De post ‘ministerie van Financiën’ verwijst naar het saldo van de rekening van het schatkistbankieren bij het ministerie van Financiën.

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder, specificeren we als volgt:

	BOEKWAARDE 31-12-2025	VOORZIENING ONINBAARHEID	BALANSWAARDE 31-12-2025	BALANSWAARDE 31-12-2024
Vorderingen op openbare lichamen	1.845.501	0	1.845.501	1.107.944
Overige vorderingen	11.751	0	11.751	4.923
FUMO Bank: Ministerie van Financien 21444	1.836.286	0	1.836.286	3.496.108
Totaal	**3.693.537**	**0**	**3.693.537**	**4.608.975**

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Vorderingen op openbare lichamen

	BALANSWAARDE 31-12-2025
Vorderingen op gemeenten	455.382
Vorderingen op gemeenschappelijke regelingen	171.466
Vorderingen op overige overheden	816.607
Vorderingen op Belastingdienst inz. BTW	402.046
Voorziening oninbaarheid	0
Totaal	**1.845.501**

De vorderingen op openbare lichamen zijn gestegen ten opzichte van het voorgaande jaar. De vorderingen op openbare lichamen bestaan uit afrekeningen die aan de deelnemers zijn verstuurd over de nacalculatie van de werkelijke bestede uren ten opzichte van de begrote uren en uit facturen voor incidentele opdrachten.

Schatkistbankieren

	KWARTAAL 1	KWARTAAL 2	KWARTAAL 3	KWARTAAL 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden	81.883	73.665	11.635	9.399
Ruimte onder het drempel bedrag	918.117	926.335	988.365	990.601

In principe moeten alle overtollige middelen in de schatkist worden aangehouden, tenzij deze middelen onder het drempelbedrag gerekend kunnen worden. Voor de FUMO geldt een drempelbedrag van € 1.000.000. Uit bovenstaande tabel blijkt de drempelbedragen niet worden overschreden.

De balanspost Liquide middelen kent drie componenten:

1. Kassaldi: Dit is het saldo contant geld voor het doen van kleine uitgaven.
2. Rabobanknummer 1: Dit is de gewone lopende rekening van de FUMO.
3. Rabobanknummer 2: Dit is de bankrekening voor het opnemen en storten van contant geld en voor het doen van internetaankopen. Deze rekening wordt gevoed door kantine-opbrengsten en, indien nodig, aanvullingen vanaf de gewone lopende rekening.
4. Rabobanknummer 3: Dit is de bankrekening van de activiteitencommissie.

Het saldo van de liquide middelen is als volgt opgebouwd:

	BALANSWAARDE 31-12-2025	BOEKWAARDE 31-12-2024
Kassaldi	0	0
Rabobank 1	69.200	11.030
Rabobank 2	925	657
Rabobank 3	15.686	18.411
Totaal	**85.811**	**30.099**

Overlopende activa

Onder de overlopende activa nemen we de nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen op. Van beide posten volgt hieronder een korte toelichting voor de belangrijkste bestanddelen.

Nog te ontvangen bedragen:

- In januari 2026 is rente ontvangen over het 4e kwartaal 2025 m.b.t. Schatkistbankieren: € 24.136

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Vooruitbetaalde bedragen:

- Deze post bestaat uit een aantal facturen die in eerste instantie in 2025 betaald zijn, maar die betrekking hebben op 2026. De grootste hiervan zijn:
  - Factuur Digitale Checklists: € 14.944
  - Factuur Topdesk: € 20.206
  - Factuur DGMR: € 14.702

Dit geeft voor de overlopende activa het volgende totaalbeeld:

	BALANSWAARDE 31-12-2025	BOEKWAARDE 31-12-2024
Overige nog te ontvangen bedragen	24.136	45.798
Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	104.385	68.616
Totaal	**128.521**	**114.414**

5.3.2 Passiva

Vaste passiva

Eigen vermogen

Voor het positieve resultaat van boekjaar 2023, dat € 71.996 bedroeg, is in 2024 na goedkeuring door het AB FUMO een bestemmingsreserve gevormd voor de kosten van de inhuur van een projectleider voor de implementatie van de I-visie. Deze bestemmingsreserve is in 2025 nog niet aangesproken. We hebben ervoor gekozen om eerst de het team I&A robuust in te richten met onder meer een teamleider en pas daarna een vervolg te geven aan de uitvoering van de I-visie.

Over 2025 is een negatief resultaat gerealiseerd van -/- € 467.822. Dit is opgevoerd als alsnog te bestemmen resultaat.

	BALANSWAARDE 31-12-2025	BOEKWAARDE 31-12-2024
Algemene reserve	639.009	1.129.304
Bestemmingsreserves	71.996	71.996
Nog te bestemmen resultaat	-467.822	-361.794
Totaal	**243.182**	**839.506**

Het verloop in 2025 geven we in onderstaand overzicht per reserve weer:

	BOEKWAARDE 31-12-2024	TOEVOEGING	ONTTREKKING	BESTEMMING RESULTAAT VORIG BOEKJAAR	VERMINDERING TER DEKKING VAN AFSCHRIJVING	BOEKWAARDE 31-12-2025
FUMO Algemene reserve	1.129.304	-	128.502	-361.793	-	639.009
FUMO Bestemmings-reserve i-visie	71.996	-	-	-	-	71.996
Totaal	**1.201.300**	**-**	**128.502**	**-361.793**	**-**	**711.005**

Conform het besluit van het algemeen bestuur in de vergadering van 11 april 2024 dekken we de kosten die betrekking hebben op de I-visie in 2024 en 2025 uit de algemene reserve. In 2025 betrof dit € 128.502.

Conform het besluit van het algemeen bestuur in de vergadering van 10 juli 2025 is het negatieve rekeningresultaat van 2024 van € 361.793 in rekening gebracht bij de deelnemers. Deze bijdrage is verwerkt in de opbrengsten van 2025.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Voorzieningen

Medewerkers van de FUMO kunnen hun bovenwettelijke verlofuren omzetten in uren voor verlofsparen. Verlofspaaruren verjaren niet en daarom is hiervoor een voorziening gevormd op basis van het saldo verlofspaaruren per 31 december 2025.

	BOEKWAARDE 31-12-2024	TOEVOEGING	VRIJVAL	AANWENDING	BOEKWAARDE 31-12-2025
Voorziening Verlof sparen	56.184	3.691	-	-	59.875
Totaal	**56.184**	**3.691**	**-**	**-**	**59.875**

Vaste schulden met een rente typische looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar is als volgt:

	BOEKWAARDE 31-12-2024	BOEKWAARDE 31-12-2025
Onderhandse leningen		
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	-	200.000
Totaal	**200.000**	**200.000**

In onderstaand overzicht geven we het verloop weer van de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar over het jaar 2025:

	BOEKWAARDE 31-12-2024	TOEVOEGING	VRIJVAL	AANWENDING	BOEKWAARDE 31-12-2025
Roll over lening NWB	200.000	-	-	-	200.000
Totaal	**200.000**	**-**	**-**	**-**	**200.000**

In 2023 is de roll-over lening verlengd, waarbij de hoofdsom is verlaagd van € 3.000.000 naar € 1.000.000. Hiervan is 20% niet aflosbaar.

Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

	BOEKWAARDE 31-12-2024	BOEKWAARDE 31-12-2025
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	3.991.985	4.070.542
Overlopende passiva	385.825	456.998
Totaal	**4.377.810**	**4.527.540**

Netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar

Deze post bestaat uit 3 onderdelen:

1. De post ‘Handelscrediteuren’: Deze bestaat uit diverse facturen die per balansdatum open stonden. Hieronder zijn ook openstaande debiteuren met een negatief saldo opgenomen.
2. Een schuld aan de Belastingdienst ivm te verrekenen/af te dragen BTW
3. De rekening-courant verhouding met de activiteitencommissie.
4. De post ‘Kasgeldleningen van openbare lichamen’. In 2023 is de roll-over lening verlengd, waarbij de hoofdsom is verlaagd van € 3.000.000 naar € 1.000.000. Hiervan is 20% niet aflosbaar. Het aflosbare deel van € 800.000 is gepresenteerd onder de netto-vlottende schulden. Over 2025 is voor € 22.877,55 aan rente betaald over deze lening.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

	BOEKWAARDE 31-12-2025	BOEKWAARDE 31-12-2024
Handelscrediteuren	3.175.240	3.016.461
Belastingdienst	1.059	235.670
Rekening courant Activiteitencommissie	15.686	18.411
Kasgeldlening NWB	800.000	800.000
Totaal	**3.991.985**	**4.070.542**

Overlopende passiva

De overlopende passiva bestaan uit:

- Het niet-bestede deel van de ontvangen voorschotten inzake specifieke uitkeringen: Specifieke Uitkering Toezicht en Handhaving Energiebesparingsplicht (€ 296.070).
- Het niet-bestede deel van de ontvangen voorschotten inzake een subsidie ondersteuning robuustheid (€ 89.755)

Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	0	10.517
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	385.825	446.481
Totaal	**385.825**	**456.998**

De ontvangen voorschotbedragen zijn beide ontvangen van Nederlandse overheidsorganisaties. Hieronder hebben we het verloopoverzicht van de voorschotbedragen opgenomen.

	ONTVANGEN VAN	SALDO 31-12-2024	INKOMSTEN	UITGAVEN	AFLOS-SINGEN	SALDO 31-12-2025
SPUK THE	RVO	446.481	359.187	509.598	-	296.070
Subsidie ondersteuning robuustheid.	Omgevingsdienst.nl	-	196.000	106.245	-	89.755
Totaal		**446.481**	**555.187**	**615.843**	**-**	**385.825**

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

De FUMO is een aantal langlopende verplichtingen aangegaan:

- Een dienstverleningsovereenkomst met de provincie Fryslân voor de financiële dienstverlening met een duur van drie jaar, tot 1 januari 2028. De kosten op jaarbasis bedragen ca € 260.000.
- Een dienstverleningsovereenkomst met de provincie Fryslân op het gebied van ICT met een duur van 1 jaar, tot 1 januari 2026. Deze overeenkomst is voor 2026 met 1 jaar verlengd en de FUMO heeft de intentie uitgesproken voor een meerjarige verlenging. De kosten op jaarbasis bedragen ca € 305.000.
- Dienstverleningsovereenkomst met de gemeente Leeuwarden inzake huisvesting: Duur 12 jaar tot 1 januari 2026, bedrag per jaar ongeveer € 430.000.
- Contract Century Autolease: Duur 6 jaar t/m 2021, bedrag per jaar ca. € 180.000. Eind 2021 zijn onder deze overeenkomst leasecontracten voor 6 jaar afgesloten; Er zal een nieuwe aanbesteding worden gedaan voor 2027.
- Contract SBA (zaaksysteem): Duur 4 jaar t/m 2021, bedrag per jaar ca. € 240.000. Dit contract wordt jaarlijks met een jaar verlengd.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025

Conform het BBV dient ontstaand overzicht van baten en lasten onderdeel uit te maken van de jaarrekening. Voor de sturing en de inhoudelijke verantwoording van de FUMO wordt het overzicht op de volgende pagina gebruikt.

De volgende onderwerpen zijn niet van toepassing bij de FUMO en zijn daarom niet opgenomen in de tabel:

- Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is
- Algemene uitkeringen
- Dividend

BEDRAGEN (X€ 1.000)	BEGROTING 2025			REALISATIE 2025		
PROGRAMMA:	BATEN	LASTEN	SALDO	BATEN	LASTEN	SALDO
Programma Vergunningverlening en Specialistisch Advies	€ 5.982	€ 5.982	€ 0	€ 5.745	€ 6.644	-€ 898
Programma Toezicht en Handhaving	€ 7.345	€ 7.345	€ 0	€ 7.224	€ 6.832	€ 391
Totaal programma's	€ 13.327	€ 13.327	€ 0	€ 12.969	€ 13.476	-€ 507
Algemene dekkingsmiddelen:						
Saldo van de financieringsfunctie	€ 150	€ 0	€ 150	€ 132	€ 23	€ 109
Overige algemene dekkingsmiddelen	€ 0	€ 104	-€ 104	€ 0	€ 175	-€ 175
Totaal algemene dekkingsmiddelen	€ 150	€ 104	€ 46	€ 132	€ 198	-€ 66
Kosten van de overhead	€ 8.705	€ 8.752	-€ 46	€ 8.940	€ 8.964	-€ 23
Bedrag van de heffing voor vennootschapsbelasting	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	€ 22.183	€ 22.183	€ 0	€ 22.041	€ 22.637	-€ 596
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	€ 0	€ 0	€ 0	€ 129	€ 0	€ 129
Gerealiseerde resultaat	€ 22.183	€ 22.183	€ 0	€ 22.170	€ 22.637	-€ 468

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN	BEGROTING 2025	REKENING 2025
Lasten		
Personeelslasten	18.426.177	18.726.936
Overige personeelslasten	1.139.884	805.689
Kapitaallasten	214.419	222.859
Vaar- en voertuigen	202.198	237.079
Huisvesting	720.183	860.143
Administratie	57.957	54.737
ICT	592.582	685.459
Overige kosten	650.918	869.497
Implementatie Omgevingswet	75.000	-
Onvoorzien	103.600	174.956
Totale lasten	**22.182.918**	**22.637.356**
Baten		
Deelnemersbijdragen basistaken	14.133.795	12.988.451
Brikstaken	156.056	120.145
Deelnemersbijdragen plustaken	4.607.013	5.067.410
Deelnemersbijdragen collectieve taken	1.530.731	1.813.132
Deelnemersbijdragen Impl. Omgevingswet	75.000	74.999
Deelnemersbijdragen negatief resultaat voorgaand jaar	-	361.794
Inkomsten specifieke uitkeringen	656.407	509.598
Subsidie ondersteuning robuustheid	-	106.245
Extra taken projecten	873.916	789.020
Overige baten	-	78.722
Rentebaten	150.000	131.516
Totale baten	**22.182.918**	**22.041.032**
Resultaat gewone bedrijfsvoering	-	-596.324
Vermogenssituaties		
Onttrekking aan reserves	-	128.502
Toevoeging aan reserves	-	-
Resulaat vermogenssituaties	**-**	**128.502**
Resultaat na vermogenssituaties	**-**	**-467.822**

5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten

5.5.1 Toelichting op de lasten

Personeelskosten

De personeelskosten zijn met € 301.000 overschreden. In onderstaande tabel hebben we deze nader gespecificeerd.

BEDRAGEN (X€ 1.000)	BEGROTING	REALISATIE	VERSCHIL
Personeelskosten			
Personeelskosten primair proces	13.299	13.523	224
Personeelskosten management en bedrijfsvoering	4.365	4.520	155
DVO Provincie	622	572	-50
DVO gem Leeuwarden	112	77	-35
Detachering Wetterskip	28	35	7
Totaal personeelskosten	**18.426**	**18.727**	**301**

Uit deze tabel blijkt dat de personeelskosten in het primaire proces € 223.000 (1.7%) hoger zijn dan begroot. Er zijn verschillende factoren die de personeelskosten in het primaire proces beïnvloeden.

a. De bezetting was zo'n 11 fte hoger dan begroot, dit zorgt voor hogere personeelskosten. De belangrijkste oorzaak hiervoor is dat de provincie Fryslân na het opstellen van de begroting nog ca 8.000 uren extra opgenomen heeft in het uitvoeringsprogramma. Om deze uren te realiseren, is extra formatie nodig. Dit betreft bijna 6 fte. Daarnaast is als gevolg van een lagere productiviteit meer bezetting nodig om de begrote uren te realiseren. Dit is met name het geval in het programma VSPA (vergunningverlening en specialistisch advies). In de toelichting op het programma wordt hier nader op ingegaan.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

b. De flexibele schil was met 15% lager dan de norm van 20% waarmee in de begroting wordt gerekend. Dit zorgt voor een dempend effect op de personeelskosten.

c. Het personeelsbestand van de FUMO is behoorlijk verjongd, voornamelijk als gevolg van traineeships maar ook door uitstroom van oudere medewerkers die de pensioengerechtigde leeftijd bereikten. De gemiddelde leeftijd van medewerkers in het primaire proces is de afgelopen anderhalf jaar met ruim drie jaar gedaald naar gemiddeld 48 jaar. Een jonger personeelsbestand heeft een positief effect op ontwikkeling van de personeelskosten.

De personeelskosten voor management en bedrijfsvoering waren ca. € 155.000 hoger dan begroot. De personeelskosten bij bedrijfsvoering worden overschreden. Dit komt vooral door hogere inhuur wegens ziektevervanging en hogere inhuur voor het ontlasten van clusters met een te hoge werkvoorraad, zoals P&O en beleid.

De kosten voor de DVO met de provincie Fryslân zijn lager dan begroot. Dit komt onder meer door een verschuiving van de kapitaallasten, die eerst in de DVO waren opgenomen maar die we sinds 2024 zelf dragen. In de begroting van 2026 is hier al rekening mee gehouden.

Overige personeelskosten

De overige personeelskosten waren € 334.195 lager dan begroot. De belangrijkste reden is het nauwelijks hoeven aanwenden van het outplacement budget. Dit leidde tot een voordeel van

€ 150.000. Daarnaast zijn de scholingskosten zijn met € 88.000 onderschreden doordat er opleidingen zijn geannuleerd of uitgesteld als gevolg van genomen maatregelen om het tekort over 2025 te beperken.

Kapitaallasten

De kapitaallasten bestaan uit afschrijvingen op

- inventaris in het kantoorgebouw van de FUMO **€ 58.026**
- investeringen in een vaar- en voertuigen (nagenoeg het gehele wagenpark van de FUMO wordt geleased) **€ 9.917**
- Meetapparatuur (gascamera en geluidsmeters) **€ 24.091**
- Investeringen in hardware (laptops en telefoons) **€ 107.947**

Daarnaast wordt de betaalde rente op de lening hier verantwoord.

Vaar- en voertuigen

Wij maken gebruik van leaseauto's. In 2022 ging de FUMO (gedeeltelijk) over op elektrische auto's. Daarnaast declareren medewerkers dienstreizen met hun eigen auto. De totale kosten zijn hoger dan begroot vanwege hogere leasebedragen. Dit komt door de uitbreiding van het wagenpark door aanpassingen die aan de dienstauto's zijn gedaan. Hierdoor zijn ook de leasetermijnen gestegen.

Huisvesting

De totale huisvestingskosten zijn hoger dan begroot. Onder onze huisvestingskosten vallen onze huurlasten en overige huisvestingskosten. Onder de overige huisvestingskosten zijn de kosten van de facilitaire ondersteuning meegenomen die de gemeente Leeuwarden voor ons verzorgt. Dit zijn de kosten van de huismeesters, de schoonmaak van het gebouw en inventaris (de gemeente Leeuwarden heeft hiervoor een contract met Breedweer), de koffie- en theevoorziening en de beveiliging.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

In 2025 waren de kosten hoger als gevolg hogere onderhoudskosten voor installaties waar in de begroting geen ruimte voor was, maar die gezien de staat van bijvoorbeeld het klimaatsysteem wel noodzakelijk zijn. In de ontwerpbegroting van 2027 is hiervoor budget aangevraagd.

Administratie

De kosten voor administratie bestaat uit accountantskosten, de kosten voor de Verbijzonderde Interne Controle (VIC) en bureaukosten. De kosten over 2025 waren lager dan begroot.

ICT

De kosten voor ICT hebben betrekking op het volgende:

OMSCHRIJVING	BEGROTING	REALISATIE	VERSCHIL
Licenties zaaksysteem	169.739	227.480	57.742
Overige licenties	306.458	375.127	68.669
Overige ICT-kosten	116.385	82.852	-33.532
Totaal ICT-kosten	**592.581**	**685.459**	**92.878**

De kosten voor het zaaksysteem zijn gestegen als gevolg van een toename van het aantal gebruikers, maar ook door indexeringen. Daarnaast worden de hogere overige licentiekosten veroorzaakt door de ingebruikname van nieuwe (deels verplichte) software, waarmee in de begroting geen rekening was gehouden. Deels dekken we deze hogere kosten via de algemene reserve uit de kosten van de i-visie, waarover in april 2024 door het algemeen bestuur van de FUMO is besloten. In de ontwerpbegroting van 2026 is aanvullend budget voor ICT-kosten opgenomen, zodat dit tekort vanaf 2026 wordt voorkomen.

Overige kosten

Onder de overige kosten vallen de kosten van abonnementen, verzekeringen, communicatiekosten en diverse andere kosten. De overschrijding van de overige kosten wordt vooral veroorzaakt door een stijging van de kosten van OD-NL, de koepelorganisatie voor Omgevingsdiensten. De FUMO heeft zeer beperkte invloed op deze kosten. In de ontwerpbegroting van 2026 is hiervoor extra budget opgenomen.

Ook de ontwikkelkosten vallen onder de overige kosten. De ontwikkelkosten zijn met € 142.000 overschreden. Dit heeft de volgende oorzaken:

- Er is € 222.000 besteed aan een onderzoek en de uitwerking hiervan voor het op orde brengen van de P&O functie binnen de FUMO. Dit was niet begroot.
- Daarnaast is een bedrag van € 80.000 opgenomen voor de ontwikkeling van het RPM (Risico Prioriteiten Model), waarmee de FUMO een impuls gaat geven aan het meer risico gericht toezichthouden.
- Tenslotte verantwoorden we de interne uren die aan projecten zijn besteed onder de ontwikkelkosten. Dit betrof in 2025 ruim 2.200 uren (€ 188.000).

Implementatie Omgevingswet

Er zijn in 2025 geen kosten gemaakt inzake de implementatie van de Omgevingswet.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Onvoorzien (10)

De post Onvoorzien kan als volgt worden gespecificeerd:

OMSCHRIJVING	BEDRAG
Controles brandveiligheid	38.213
Robuustheidsonderzoek	35.280
Grondstromenkaart	26.200
VTH-netwerkdag	11.291
Evaluatie governance	6.000
Monsternames	5.227
Bereikbaarheidsonderzoek	4.498
Ondermijning	3.800
Overig	44.446
Totaal	174.956

De post overig bestaat uit een optelsom van kleine bedragen < € 2.500.

5.5.2 Toelichting op de baten

In totaal zijn de baten € 141.886 lager dan begroot. Dit is een afwijking van 0,6 %. Hieronder lichten we de afzonderlijke posten toe.

Deelnemersbijdragen basistaken

We hebben de bijdragen voor basistaken in 2025 - volgens de bepalingen in artikel 29 van de GR FUMO - bij de deelnemers in rekening gebracht. Dit deden we op basis van de bedragen die in de begroting zijn vastgesteld. Facturering vond in vier gelijke kwartaaltermijnen plaats. Enkele deelnemers voldeden hun bijdrage in twee halfjaarlijkse termijnen.

Sinds 2022 is de huidige sturings- en financieringssystematiek van kracht. Een belangrijk onderdeel is dat wij de taken die wij voor deelnemers uitvoeren, afrekenen op basis van een nacalculatie van de werkelijk bestede uren.

De urenbesteding voor de reguliere basistaken was lager dan begroot. Met name op het gebied van gemeentelijke bodemtaken zijn niet alle uren besteed. Dit is nader toegelicht in paragraaf 4.3. Per saldo ontvingen de deelnemers ruim € 1,1 miljoen terug van de FUMO door de lagere urenbesteding voor de basistaken.

Brikstaken

De urenbesteding voor de Briks-taken was lager dan begroot. Dit komt doordat we in 2025 de Briks-taken voor provinciale inrichtingen hebben uitbesteed aan gemeente Leeuwarden.

Deelnemersbijdragen plustaken

De afrekening voor plustaken was € 460.000 hoger dan begroot. Onder plustaken vallen bijvoorbeeld het uitvoeren van geluidsmetingen, werkzaamheden in het kader van externe veiligheid en taken met betrekking tot bezwaar en beroep.

Deelnemersbijdragen collectieve taken

De deelnemersbijdrage aan collectieve taken is hoger dan begroot. In het jaarverslag VTH-basistaken wordt hier een nadere toelichting op gegeven.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Deelnemersbijdragen implementatie Omgevingswet

Deze post is conform begroting in rekening gebracht bij de deelnemers.

Inkomsten specifieke uitkeringen

De Specifieke Uitkering Toezicht en Handhaving Energiebesparingsplicht (SPUK-THE) loopt over de periode 2022-2026. In totaal ontvangt de FUMO hiervoor een bedrag van bijna € 2.1 mln. In 2025 zijn 4.386 uren besteed. De totale besteding bedroeg € 509.598. We hebben dit bedrag meegenomen aan zowel de batenkant als de kostenkant.

In paragraaf 5,9 is de sisa-verantwoording voor deze SPUK-regeling opgenomen.

Extra taken projecten

Onder deze post vallen opdrachten die deelnemers aan de FUMO verstrekken bovenop de begrote taken. Denk aan extra opdrachten in het kader van de stikstofproblematiek en aan extra ureninzet bij politiek gevoelige dossiers. In de begroting is een doelstelling van een kleine € 900.000 opgenomen. De werkelijke inkomsten vielen lager uit.

Overige baten

Onder de overige baten vallen enkele doorbelastingen van bedrijfsvoeringskosten en opbrengsten uit detachering van personeel.

Rentebaten

Vanaf juli 2022 ontvangen we rente over het saldo bij schatkistbankieren. Vanaf 2025 nemen we hiervoor een bate op in de begroting, om zo de deelnemersbijdrage zo laag mogelijk te houden. Nadat de begroting is opgesteld, is de rente gedaald.

Over 2025 is een renteopbrengst gerealiseerd van € 131.516. Dit is € 18.000 lager dan begroot, waardoor hier een nadeel ontstaat.

Incidentele baten en lasten 2025

Het BBV schrijft voor dat de incidentele baten en lasten in de jaarstukken staan. Dit is vastgelegd in artikel 28, lid c van het BBV:

Hieronder staan incidentele baten en lasten van de FUMO over het verslagjaar 2025.

OMSCHRIJVING	BEDRAG
Robuustheidsonderzoek	35.280
Evaluatie governance	6.000
Bereikbaarheidsonderzoek	4.498
Totaal	**45.778**

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

5.6 Vermogensmutaties

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN		BEGROTING 2025	REKENING 2025
Vermogensmutaties			
Onttrekking aan reserves		-	128.502
Toevoeging aan reserves		-	-
Resultaat vermogensmutaties			**128.502**

Toelichting: In 2025 is een onttrekking aan de reserve geweest. Deze is toegelicht in paragraaf 7.3.2

5.7 Rechtmatigheidsverantwoording

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het dagelijks bestuur van de FUMO toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de algemeen bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting en verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de het algemeen bestuur op 18 december 2025 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de het algemeen bestuur bepaald en bedraagt 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 452.747. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2025 van de Commissie BBV van september 2025.

Bevinding

Het dagelijks bestuur stelt vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen bedrag € 1.230.319 bedraagt. Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties is volgens het dagelijks bestuur overigens een bedrag van €234.746 acceptabel op basis van door het algemeen bestuur vastgestelde afspraken. Dit betreft overschrijdingen van de lasten van het programma bedrijfsvoering waartegenover direct gerelateerde baten staan.

Daarnaast is vastgesteld dat er een onrechtmatigheidsfout heeft plaatsgevonden ten aanzien van het voorwaardencriterium. Dit betreft het verstrekken van een opdracht aan een extern bureau in verband met de doorlichting en begeleiding van het cluster P&O. De kosten (€ 254.269) hiervan waren hoger dan de EU-aanbestedingsgrens. Echter is deze opdracht onderhands verstrekt en niet aanbesteed.

De geconstateerde afwijkingen betreffen:

- Begrotingsonrechtmatigheid € 1.230.319. Dit betreft overschrijdingen van de begrote lasten van een aantal programma's.
- Fout voorwaardencriterium € 254.269. Dit betreft het niet voldoen aan de verplichting tot EU-aanbesteding.

De totale rechtmatigheidsfout in 2025 bedraagt derhalve € 1.484.588. Dit is hoger dan de verantwoordingsgrens van € 452.747.

In de paragraaf bedrijfsvoering (4.2.1) heeft het dagelijks bestuur per criterium beschreven welke controles zijn uitgevoerd en welke bevindingen er waren.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

5.8 Taakvelden

REKENING FUMO	2025	0,1 BESTUUR	0,4 OVERHEAD, ONDERSTEUNING ORGANISATIE	0,8 OVERIGE BATEN EN LASTEN	7,4 MILIEU-BEHEER	8,3 WONEN EN BOUWEN	TOTAAL
Personeelskosten	18.042.278	40.000	4.505.299		13.376.834	120.145	
Inbesteding o.b.v. DVO's	649.298		649.298				
Detachering Wetterskip	35.360				35.360		
Materiele lasten	3.735.464		3.735.464				
Onvoorzien	174.956			174.956			
Totaal lasten	**22.637.356**	**40.000**	**8.890.062**	**174.956**	**13.412.194**	**120.145**	**22.637.356**
Baten:							
Basistaken	12.988.451				12.988.451		
Aanvullende taken	5.187.555				5.067.410	120.145	
Extra taken projecten	3.111.750				3.111.750		
Overige baten	621.760			621.760			
Rentebaten	131.516		131.516				
Totaal baten	**22.041.032**	**-**	**131.516**	**621.760**	**21.167.611**	**120.145**	**22.041.032**
Saldo voor vermogensmutaties	-596.324						
Vermogensmutaties	128.502						
Saldo na vermogensmutaties	**-467.822**						

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2025 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 07-01-2026

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
KGG	**K21**	**Eenmalige specifieke uitkeringen ten behoeve van extra ondersteuning voor toezicht op en handhaving van de energiebesparingsplicht**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: K21/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: K21/02*	Wordt voldaan aan het bepaalde in artikel 6, tweede lid van de Regeling (ja/nee) *Aard controle R* *Indicator: K21/03*	Wordt voldaan aan het bepaalde in artikel 6, zesde lid, van de Regeling (ja/nee) *Aard controle D2* *Indicator: K21/04*	Eindverantwoording (ja/nee) *Aard controle R* *Indicator: K21/05*	
			€ 509.598	*€ 1.429.428*	Ja	Ja	Nee	

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

5.10 Overige gegevens

5.10.1 Structurele mutaties 2025 in reserves

Bepaalde regels in het BBV schrijven voor dat de structurele mutaties in reserves in de jaarstukken staan. Dit wordt geregeld in artikel 28, lid d van het BBV:

In het verslagjaar zijn geen structurele toevoegingen en/of onttrekkingen aan de reserves verantwoord.

Voorstel tot bestemming van het resultaat 2025

Het AB FUMO is bevoegd tot het bestemmen van het resultaat. Hierover ontvangt het AB FUMO binnenkort een apart voorstel.

Algemene reserve (weerstandsvermogen)

Volgens artikel 29 lid 8 van de GR FUMO mag het weerstandsvermogen van de FUMO niet meer bedragen dan tien procent van de jaaromzet. Voor zover het batig saldo van enig jaar leidt tot een weerstandsvermogen van meer dan tien procent van de jaaromzet, wordt het meerdere uitgekeerd naar rato van de deelnemersbijdrage in het verslagjaar.

Algemene reserve per 1-1-2025	1.129.304
Mutaties algemene reserve 2025	-233.291
Saldo algemene reserve voor resultaatbestemming 2025	639.009
De jaaromzet 2025 bedraagt	22.041.032
Maximale toegestaan weerstandsvermogen volgens artikel 29 lid 8 GR (10%)	2.204.103

5.10.2 Wet normering topinkomens

Per 1 januari 2013 is de Wet Normering Topinkomens (WNT) ingegaan. Dat betekent dat de FUMO zich moet houden aan het algemeen WNT-maximum. In 2025 is het algemene maximum € 246.000, -, inclusief belaste kostenvergoedingen en pensioenbijdrage werkgever. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen ook de duur) van het dienstverband, waarbij de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Voor topfunctionarissen met en zonder vaste dienstbetrekking gelden verschillende berekeningen die in onderstaande tabel zijn opgenomen.

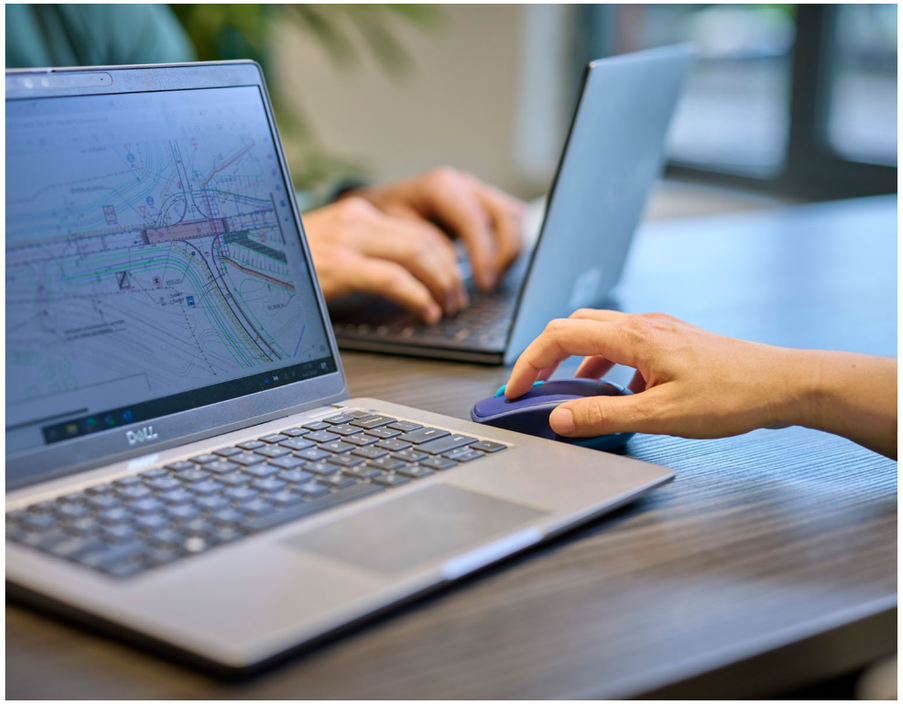

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Bezoldiging topfunctionarissen

Onderstaand tabel is van toepassing op leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking. En gaat in vanaf de dertiende maand van de functievervulling.

GEGEVENS 2025 BEDRAGEN X € 1	P. HOFSTRA		J. VAN VEEN		NVT
Functiegegevens	**Secretaris/ directeur**		**Waarnemend Secretaris/ directeur**		
Aanvang en einde functievervulling in 2025	1/1 t/m 31/12		14/7 t/m 5/11		
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1		1		
Dienstbetrekking?	Ja		Ja		
Bezoldiging					
Beloning plus belast-bare onkostenvergoe-dingen	€ 146.413,19		€ 44.099,09		
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 23.191,08		€ 6.739,50		
Subtotaal	€ 169.604,27		€ 50.838,59		
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 246.000		€ 77.506,85		
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.		N.v.t.		
Bezoldiging	**€ 169.604,27**		**€ 50.838,59**		
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de over-schrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Toelichting op de vorde-ring wegens onverschul-digde betaling	N.v.t.		N.v.t.		

GEGEVENS 2024 BEDRAGEN X € 1	P. HOFSTRA	NVT	S. BOENDER
Functiegegevens	**Secretaris/ directeur**		**Waarnemend Secretaris/ directeur**
Aanvang en einde functievervulling in 2024	1/1 t/m 31-12		6/6 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1		0,57
Dienstbetrekking?	Ja		Ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkosten-vergoedingen	€ 158.536,39		€ 72.972,36
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 23.384,52		€ 10.462,72
Subtotaal	€ 181.920,91		€ 83.435,09
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 233.000		€ 132.778,08
Bezoldiging	**€ 181.920,91**		**€ 83.435,09**

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

BEDRAGEN X € 1	J.W. STREBUS		
Functiegegevens	Secretaris/ directeur		
Kalenderjaar	2025	2024	2023
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang - einde)	6-11 t/m 31-12		
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	2		
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	170	0	0
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum			
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 235	€ 221	€ 212
Maxima op basis van de normbedragen per maand	€ 65.400	€ 0	€ 0
Individueel toepasselijk maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 39.950		
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)			
Bezoldiging in de betreffende periode	€ 31.875	€ 0	€ 0
Totale bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 31.875		
(-/-) Onverschuldigd betaald bedrag en nog niet terugontvangen bedrag	€ 0		
Totale bezoldiging, exclusief BTW	**€ 31.875**		
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.		
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.		

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

VANUIT DEELNEMER	NAAM	FUNCTIE AB	FUNCTIE DB	2025	(GEWEZEN) TOP-FUNCTIONARIS	MET DIENST-BETREKKING (JA/NEE)	BELONING	BELASTBARE VAST EN VARIABELE INKOSTEN-VERGOEDING	VOORZIENINGEN TEN BEHOEVE VAN BETALINGEN BETAALBAAR OP TERMIJN	TOTALE BEZOLDIGING	DUUR VAN HET DIENST-VERBAND IN HET JAAR (IN DAGEN)	OMVANG VAN HET DIENST-VERBAND IN HET JAAR (FTE)
Achtkarspelen	De heer E. van Esch	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Achtkarspelen	Mevrouw L. van der Tuin-Kuipers	Lid		aftreden per 1 juni 2025								
Ameland	De heer P. IJnsen	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Dantumadiel	Mevrouw A. Haga	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
De Fryske Marren	Mevrouw I. Groeneveld	Lid	Lid/ Voorzitter	ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Harlingen	De heer H. Sijtsma	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Heerenveen	De heer R. Tromp	Lid	Lid	ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Leeuwarden	De heer H. de Haan	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Noardeast-Fryslân	Mevrouw M. Prins	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Ooststellingwerf	De heer G. But	Lid	Lid	aftreden maart 2025								
Ooststellingwerf	Mevrouw L. Edema	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Opsterland	De heer M. Van Opzeeland	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Provincie Fryslân	De heer M. De Vries	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Provincie Fryslân	Mevrouw E. Folkerts	Lid	Lid	ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Schiermonnikoog	Mevrouw I. Zonneveld	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Smallingerland	Mevrouw M. Le Roy	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Sûdwest-Fryslân	Mevrouw P. van den Akker	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Terschelling	De heer D. Ruige	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Tytsjerksteradiel	Mevrouw B. van Zandbergen	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Vlieland	De heer M. Schrier	Lid	Lid	ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Waadhoeke	De heer K. Arendz	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Weststellingwerf	Mevrouw H. den Hartigh	Lid		ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.
Wetterskip Fryslân	Mevrouw M. Plantinga	Lid	Lid	ja	ja	nee	0	0	0	0	n.v.t.	n.v.t.

Uit bovenstaande overzichten blijkt dat de norm voor de WNT in 2025 niet wordt overschreden.

5.10.3 Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die een materieel effect hebben op de financiële positie van de FUMO.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

5.11 Ondertekening

I. Groeneveld

Voorzitter algemeen bestuur FUMO

Datum: 11 juni 2026

J.W. Strebus

Secretaris/ directeur FUMO

Datum: 11 juni 2026

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

NR.	ONDERWERP	OMSCHRIJVING	BEHEERSMAATREGELEN	BEDRAG	KANS (HOOG, MIDDEL, LAAG)	IMPACT
1	Inflatie	In de begroting van 2027 is rekening gehouden met een indexering van 4,2%. Dit is gebaseerd op de Middellange termijn raming van het CPB van september 2025. Het is onzeker wat de inflatie de komende periode gaat doen. Hierdoor ontstaat het risico dat de indexering ontoereikend is. Met name CAO-effecten kunnen tot extra kosten leiden. Een stijging van 2% boven op de indexering van de loonkosten, betekent een extra kostenpost van circa € 300.000.	Geen beheersmaatregelen mogelijk	300.000	M	€ 150.000
2	Rente	In de begroting 2027 is rekening gehouden met een renteopbrengst van € 100.000. Het risico bestaat dat de rente verder gaat dalen en dat de begrote opbrengst niet gerealiseerd gaat worden. Het maximale risico wordt geschat op € 50.000.	Geen beheersmaatregelen mogelijk	75.000	M	€ 37.500
3	Productivitet	De productiviteitsnorm is in de begroting 2027 verlaagd naar 1.330 uren per fte. Dit is hoger dan de realisatie van 2024 (1.312) en 2025 (1.290). Doordat de overhead met een vaste bijdrage wordt gedekt, is het financiële risico al fors verlaagd. Uitgaande van een realisatie van 1.300 uur en een formatie van 150 fte, schatten we het maximale risico in op € 350.000.	• Sturing op het behalen van de productiviteitsnorm. Hierbij kan gekeken worden naar de wijze van tijdsregistratie. • Met de deelnemers en het bestuur in gesprek gaan over de haalbaarheid van de productiviteitsnorm en deze eventueel bijstellen.	350.000	M	€ 175.000
4	ICT-Omgevingswet	Het ICT-landschap, waaronder het zaaksysteem LEEF, dient te worden aangepast aan de veranderende wet- en regelgeving. Daarnaast vereist de aansluiting op het digitale stelsel een organisatie die geheel digitaal kwalitatieve, hoogstaande informatie verzamelt en opmaakt. Dit betekent dat (interne) processen en systemen opnieuw ingericht moeten worden. Omvang van het risico is moeilijk te bepalen. Schatting risico is € 300.000.	• Werken met een gedegen projectplanning, waarin prioriteiten worden gesteld op basis van beschikbare uren/budget. • Goed verwachtingsmanagement richting de deelnemers.	300.000	H	€ 240.000
5	Outplacementkosten	In de begroting van de FUMO is een budget van € 200.000 opgenomen voor outplacementkosten. Het risico bestaat dat dit budget niet voldoende is om de werkelijke outplacementkosten te dekken.		250.000	L	€ 50.000
Totaal				1.275.000		652.500

* Bij een hoog risico wordt de financiële impact voor tachtig procent meegenomen, bij een gemiddeld risico voor vijftig procent en bij een laag risico voor twintig procent.

Op basis van de risico-inventarisatie bedraagt de financiële impact € 652.500. Het huidige weerstandsvermogen van de FUMO is niet van voldoende omvang, waardoor de FUMO optredende risico's niet kan opvangen.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bestuurlijke samenvatting
- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Productie
- 2.3 Personeelsinzet
- 2.4 Financieel resultaat

3 Ontwikkelingen
- 3.1 Versterking VTH-stelsel
- 3.2 ZZS
- 3.3 Omgevingswet
- 3.4 Herijking missie en visie
- 3.5 Ondermijning
- 3.6 Onderzoek robuustheid

4 Jaarverslag
- 4.1 Programmaverantwoording
- 4.2 Paragrafen

5 Jaarrekening 2025
- 5.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- 5.2 Balans per 31 december 2025
- 5.3 Toelichting op de balans
- 5.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2025
- 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- 5.6 Vermogensmutaties
- 5.7 Rechtmatigheidsverantwoording
- 5.8 Taakvelden
- 5.9 Specifieke uitkeringen (Sisa)
- 5.10 Overige gegevens
- 5.11 Ondertekening

Bijlage 1: Risico-inventarisatie tbv begroting 2027

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

Bijlage 3: Controleverklaring

Bijlage 2: Overzicht Kwaliteitscriteria

DESKUNDIGHEIDSGEBIED	RESULTAAT	TOELICHTING
1. Casemanagen		-
3. Vergunningverlening milieu		-
5. Toezicht en handhaving milieu		Voldoet, met uitzondering van een aantal onderdelen ten aanzien van opleiding en aanvullende kennis, die in het Opleidingsplan 2026 zijn opgenomen.
6. Toezicht en handhaving bodem		-
7. Toezicht en handhaving natuur		-
8. Behandelen juridische zaken		Aan de vereisten van dit deskundigheidsgebied wordt voldaan, met uitzondering van 1 opleiding. Het team gaat deze opleiding in 2026 volgen.
9. Ketentoezicht		Ketentoezicht kent zware criteria, onder meer omdat zes medewerkers aan de vereisten moeten voldoen. Drie medewerkers behalen de frequentie-eisen, maar voldoen nog niet aan de vereisten qua opleiding en kennis. Hiervoor is een traject gestart, dit vergt echter tijd. De vacature voor een vierde fulltime medewerker staat open. De laatste twee formatieplaatsen zijn (ten tijde van schrijven van deze bijlage) opgenomen in de (ontwerp)begroting 2027.
10. Buitengewone opsporing natuur en milieu en fysieke leefomgeving		-
14. Sloop en asbest		-
15. Afvalwater		-
16. Bodem, bouwstoffen, water		Door het recente vertrek van een medewerker wordt niet voldaan aan de kwaliteitscriteria; de vacature moet nog worden ingevuld.
17. Omgevingsveiligheid		Aan de vereisten qua opleiding en kennis wordt voldaan. Ten opzichte van de KC 2.3 is nieuw dat 5 beoordelingen op PGS-richtlijnen ter plaatse moeten worden uitgevoerd; dit wordt in 2026 georganiseerd. Daar waar nodig wordt QRA-expertise bij een andere OD ingehuurd.
18. Geluid & trillingen		Voldoet, met uitzondering van een aantal onderdelen ten aanzien van opleiding en aanvullende kennis, die in het Opleidingsplan 2026 zijn opgenomen.
19. Luchtkwaliteit & geur		Voldoet, met uitzondering van een aantal onderdelen ten aanzien van opleiding en aanvullende kennis, die in het Opleidingsplan 2026 zijn opgenomen.
22. Verduurzaming energie		Aan de vereisten van dit deskundigheidsgebied wordt grotendeels voldaan. Ten aanzien van een deel van de taken ontbreekt echter bij 1 medewerker de vereiste werkervaring en frequentie. Dit heeft in 2026 aandacht.
23. Advisering fysieke leefomgeving		Landelijk bestaat onduidelijkheid over de criteria van dit deskundigheidsgebied. Daarom kan op dit moment nog niet worden aangegeven in hoeverre de FUMO hieraan voldoet.

	Voldoet aan de kwaliteitscriteria
	Voldoet, met uitzondering van kleine tekortkomingen, aan de kwaliteitscriteria
	Voldoet niet aan de kwaliteitscriteria
	Onduidelijk of aan de kwaliteitscriteria wordt voldaan

Eshuis REGISTERACCOUNTANTS

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2025

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2025 van de gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing te Grou gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2025 en van het vermogen van de gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing op 31 december 2025 alsmede een getrouw beeld van de financiële rechtmatigheid over 2025 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:
1. Het overzicht van baten en lasten over 2025.
2. De balans per 31 december 2025.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.
4. De rechtmatigheidsverantwoording over 2025.
5. De SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen.
6. De bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), controleprotocol dat is vastgesteld door het (algemeen) bestuur op 18 december 2025 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens WNT 2025 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Paragraaf ter benadrukking van bepaalde aangelegenheden - rechtmatigheidsverantwoording
Wij vestigen de aandacht op de financiële rechtmatigheid van de baten, lasten en balansmutaties in de rechtmatigheidsverantwoording, op pagina 43 in de jaarrekening, waarin door het dagelijks bestuur wordt toegelicht dat een deel van de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutatie niet rechtmatig tot stand zijn gekomen. Deze onrechtmatigheden zien toe op het voorwaardencriterium en het begrotingscriterium. Het totaal aan geconstateerde afwijkingen (rechtmatigheidsfouten), voor een bedrag van in totaal € 1.484.588, ligt boven de door het algemeen bestuur vastgestelde verantwoordingsgrens. Hiervan is € 1.249.842 niet acceptabel. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel
Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moet in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 452.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt 2% van de totale lasten exclusief de toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 en 3 Bado. In de Nota verwachtingen accountantscontrole 2025 zijn tevens een aantal specifieke controle- en rapportagetoleranties opgenomen, die wij hebben toegepast.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2025. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 22.600 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2025 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6 sub a WNT en artikel 5 lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. De andere informatie bestaat uit:

- Het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten
Wij hebben onderzocht of de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen als bedoeld in artikel 17 Financiële-verhoudingswet (hierna: de specifieke uitkeringen) rechtmatig tot stand zijn gekomen. In de jaarrekening is verantwoordingsinformatie opgenomen over deze specifieke uitkeringen (de SiSa-bijlage).

Naar ons oordeel zijn de baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2025 met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - Regeling informatieverstrekking sisa.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen, in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - de Regeling informatieverstrekking sisa. In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Ingevolge artikel 217 lid 3 (b) Provinciewet hebben wij onderzocht of de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen als bedoeld in artikel 17 Financiële-verhoudingswet (hierna: de specifieke uitkeringen) rechtmatig tot stand zijn gekomen. Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2025, zoals opgenomen in de Nota procedure aanlevering sisa-verantwoordingsinformatie 2025 in bijlage 2 van de Regeling informatieverstrekking sisa. Wij hebben bij de controle van de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen als gevolg van fraude of fouten niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling.
- Het evalueren of de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening
Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening en getrouw weergeven van de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2025 en van het vermogen op 31 december 2025 alsmede het getrouw weergeven van de financiële rechtmatigheid over 2025 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de gemeenschappelijke regeling in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het dagelijks bestuur gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate, maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 18 december 2025, het Controleprotocol WNT 2025, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico’s dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, het in reactie op deze risico’s bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeenschappelijke regeling in staat is de financiële risico’s vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de gemeenschappelijke regeling.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij zijn verantwoordelijk voor het plannen en uitvoeren van de controle van de jaarrekening om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen met betrekking tot de in de jaarrekening van de gemeenschappelijke regeling opgenomen financiële informatie ten aanzien van activiteiten uitgevoerd door uitvoeringsorganisaties van de gemeenschappelijke regeling als basis voor het vormen van een oordeel over de jaarrekening.

Tevens zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de beoordeling van de controlewerkzaamheden die in het kader van de controle van de jaarrekening van de gemeenschappelijke regeling zijn uitgevoerd. Wij dragen de volledige verantwoordelijkheid voor onze controleverklaring.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 25 juni 2026

Eshuis Registeraccountants B.V.
Was getekend: drs. H. Kuperus RA